

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
2016-CI İLİN DÖVLƏT VƏ İCMAL
BÜDCƏLƏRİ ÜZRƏ LAYİHƏLƏRİN
TƏQDİMATI**

BAKI-2015

M Ü N D Ə R İ C A T

1.	2015-ci ilin 6 ayı üzrə makroiqtisadi mənzərə	1
2.	2016-cı il və sonrakı üç il üzrə makroiqtisadi proqnoz	5
3.	Büdcə - vergi siyasətinin əsas istiqamətləri	7
4.	İcmal və dövlət büdcələrinin proqnoz göstəriciləri	10
	<i>İcmal büdcənin göstəriciləri</i>	10
	<i>Dövlət büdcəsinin əsas göstəriciləri</i>	11
5.	2016-cı il dövlət büdcəsinin gəlirlərinin strukturu və əsas mənbələri	11
6.	2016-cı il dövlət büdcəsi xərclərinin strukturu və əsas istiqamətləri	15
7.	Sosialyönlü xərclərin əsas istiqamətləri	18
	<i>Elm, təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminat, mədəniyyət və idman xərclərinin əsas istiqamətləri</i>	18
	<i>Elm</i>	19
	<i>Təhsil</i>	20
	<i>Səhiyyə</i>	22
	<i>Sosial müdafiə və sosial təminat</i>	23
	<i>Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyət</i>	24
8.	Müdafiə və təhlükəsizlik, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq orqanlarının saxlanması xərcləri	25
9.	Əsaslı xərclərin istiqamətləri	25
10.	Mənzil və kommunal, kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq və ovçuluq, yanacaq və enerji, sənaye və tikinti, nəqliyyat və rabitə xərclərinin əsas istiqamətləri	26
11.	İqtisadi fəaliyyət və əsas bölmələrə aid edilməyən xərclərin istiqamətləri	27
12.	Dövlət borcunun idarə edilməsi ilə bağlı xərclər	28
13.	Beynəlxalq fəaliyyət, beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqları və digər beynəlxalq fəaliyyətlə bağlı xərclər	29
14.	Dövlət büdcəsinin yerli gəlir və xərcləri	29
15.	Dövlət büdcəsi kəsirinin maliyyələşdirilməsi	33
16.	Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2016-cı il üçün büdcəsi	34
17.	Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2016-cı il üçün büdcəsi	34
18.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının 2016-cı il üçün büdcəsi	35

1. 2015-ci ilin 6 ayı üzrə makroiqtisadi mənzərə

2015-ci ilin 6 ayında dünya iqtisadiyyatındakı qeyri-sabitlik, Çinin iqtisadi artım sürətinin geriləməsi və fond birjalarındakı təlatümlər qlobal iqtisadi artım proqnozuna mənfi təsir göstərən əsas amillərdən olmaqla, xammal məhsullarına, o cümlədən neft və neft məhsullarının qiymətlərinə də mənfi təsir göstərməkdədir.

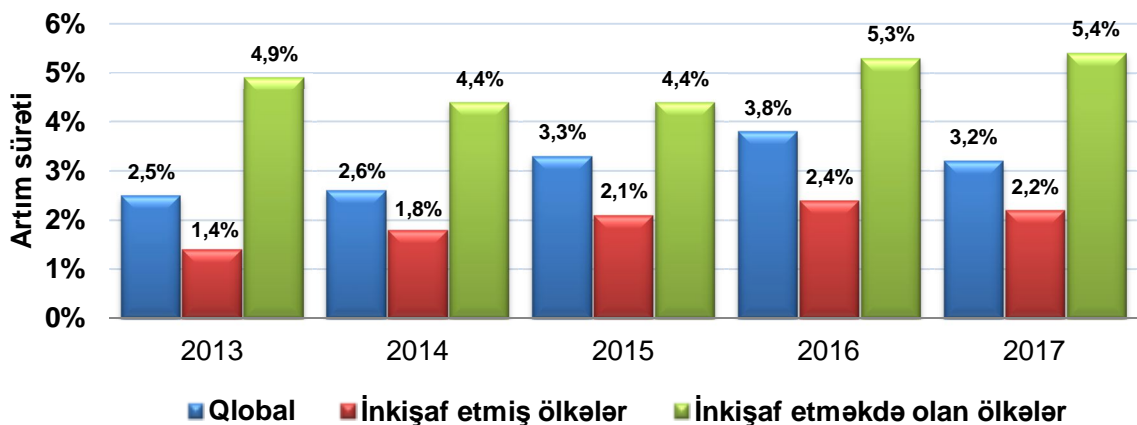
Dünya üzrə neft hasilatının artması, təklifin tələbi xeyli üstələməsi, neft və neft məhsullarının qiymətlərinin 2014-cü ilin ortalarından kəskin aşağı düşməsinə şərtləndirmişdir. Bu prosesin qlobal iqtisadi artıma müsbət təsir edəcəyi barədə beynəlxalq maliyyə institutları tərəfindən verilən proqnozlar (illik 0,5 faiz artım) da özünü tam doğrultmamış, bu dövrdə dünya iqtisadiyyatı nəzərəçarpan qeyri-müəyyənliklə səciyyələnmişdir. Eyni zamanda, neftin qiymətinin aşağı düşməsi onu ixrac edən ölkələrin iqtisadiyyatına mənfi təsir göstərmiş və həmin dövlətlərin bir çoxu artan büdcə kəsirini və cari hesablar balansında yarana biləcək problemləri aradan qaldırmaq üçün

milli valyutalarını devalvasiya etmişlər ki, bu da əksər ölkələrin iqtisadiyyatlarında yüksək inflyasiya riski yaratmaqla yanaşı, iqtisadi artım sürətinin azalmasına səbəb olmuşdur.

Cari ilin ötən dövründə qlobal iqtisadi artım proqnozu Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) tərəfindən növbəti dəfə aşağı salınmışdır ki, bu da hazırda beynəlxalq iqtisadi və maliyyə durumunda mövcud olan mürəkkəbliyi təsdiq edir. Belə ki, BVF-un məlumatına görə 2015-ci ildə dünya ölkələri üzrə real iqtisadi artım sürətinin 3,3 faiz (ilkin olaraq 3,5 faiz), 2016-cı ildə isə 3,8 faiz (ilkin olaraq 3,9 faiz) olacağı proqnozlaşdırılır.

Dünya ölkələrinin iqtisadi artım sürəti (faizlə)

Mənbə: Beynəlxalq Valyuta Fondu

Beynəlxalq maliyyə institutlarının (Dünya Bankı, Beynəlxalq Valyuta Fondu) proqnozlarına görə xammal və əmtəələrin qiymətlərinin azalmasının cari ilin sonunadək davam edəcəyi, enerji daşıyıcılarının qiymətlərinin isə keçən ilə nisbətən 39 faiz düşəcəyi proqnozlaşdırılır.

2016-cı il üçün qlobal iqtisadiyyatda ümumi daxili məhsulun (ÜDM) real artımının 3,8 faiz proqnozlaşdırılmasına baxmayaraq, Avrozona ölkələri üzrə BVF-du daha aşağı artım, yəni 1,7 faiz, Azərbaycanın da daxil olduğu coğrafi region olan MDB ölkələri üzrə 0,3 faiz, Türkiyə Respublikası üzrə 3,6 faiz, dünya iqtisadiyyatında böyük xüsusi çəkiyə malik olan Çin Xalq Respublikası üzrə isə 6,3 faiz proqnozlaşdırmışdır.

Qlobal iqtisadi proseslər Azərbaycanın iqtisadi inkişafına da təsirsiz ötüşməmiş, ölkənin valyuta daxilolmalarının və tədiyyə balansının müsbət saldosunun azalmasına səbəb olmuşdur. Bununla yanaşı, ortamüddətli dövrdə ölkə iqtisadiyyatı üçün regionda geosiyasi gərginliyin artması, xarici iqtisadi mühitin daha da pisləşməsi, dövlət və özəl sektorların gəlirlərinin azalması nəticəsində sahibkarlığın iqtisadi fəallığının və maliyyə-bank sektorunun dayanıqlılığının zəifləməsi

gözlənilir.

Qeyd olunan qeyri-sabit iqtisadi mühit fonunda 2015-ci ilin 6 ayında ölkədə 26,3 mlrd. manat ÜDM istehsal edilmişdir. ÜDM-i artımı əsasən qeyri-neft sektorunun hesabına baş verərək onun 66,9 faizini təşkil etmişdir.

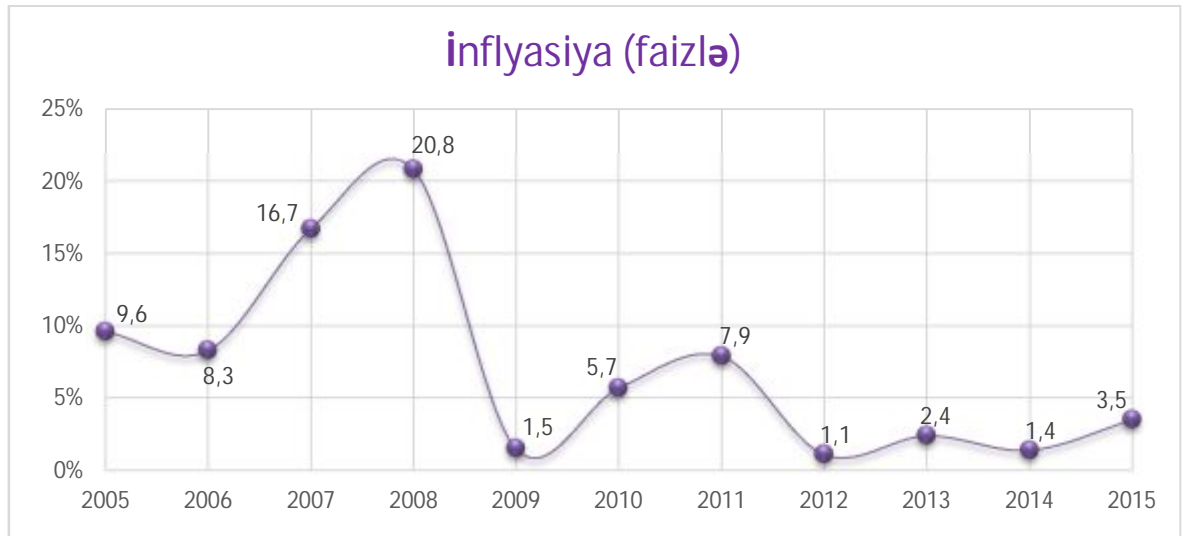
ÜDM-in 36,0 faizi sənayenin, 16,4 faizi isə sosial və digər xidmət sahələrinin, 12,5 faizi tikintinin, 10,5 faizi ticarət və nəqliyyat vasitələrinin təmiri üzrə xidmətlərin, 8,4 faizi məhsula və idxala xalis vergilərin, 5,8 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatının, 5,6 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılığın, 2,9 faizi turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai işə xidmətləri sahəsinin, 1,9 faizi informasiya və rabitə xidmətləri sahəsinin payına düşmüşdür.

Cari ilin ilk 6 ayında əsas kapitalla 7,9 mlrd. manat vəsait yönəldilmişdir ki, bunun da 4,5 mlrd. manatı və yaxud 57,0 faizi qeyri-neft sektorunun payına düşür. Əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əsas kapitalla yönəldilmiş vəsaitin həcmi 3,7 faiz artmışdır. Ümumi investisiyaların 29,3 faizi dövlət və 70,7 faizi özəl sektorun payına düşmüşdür.

Pərakəndə ticarət dövriyyəsi 13,4 faiz artaraq 12,0 mlrd. manat, əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin həcmi isə 6,0 faiz artaraq 3,2 mlrd. manat olmuşdur.

Cari ilin 6 ayında əhalinin gəlirləri ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 6,2 faiz artaraq 19,8 mlrd. manata çatmışdır.

İnflyasiya ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 3,5 faiz təşkil etmişdir.

2015-ci ilin ilk 6 ayında ölkə üzrə xarici ticarət dövriyyəsi 10,9 mlrd. Amerika Birləşmiş Ştatları (ABŞ) dolları təşkil etmişdir.

İdxal əməliyyatları 4,7 mlrd. ABŞ dolları həcmində olmuşdur ki, bu da 2014-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 0,6 mlrd. ABŞ dolları və yaxud 13,6 faiz çox, 2013-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 0,5 mlrd. ABŞ dolları və yaxud 9,2 faiz azdır.

İxrac əməliyyatlarının həcmi isə 6,2 mlrd. ABŞ dolları təşkil etmişdir ki, bu da 2014-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 5,0 mlrd. ABŞ dolları və yaxud 44,6 faiz azdır.

“Azəri Layt” markalı neftin orta bazar qiyməti cari ilin ilk 6 ayı üzrə 59,4 ABŞ dolları olmuşdur ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1,9 dəfə azdır.

Xarici iqtisadi mühitin ölkə iqtisadiyyatına təsiri valyuta bazarında xarici valyutaya olan tələbi artırmışdır. Valyuta bazarında mövcud vəziyyət nəzərə alınaraq, ölkənin ixrac potensialını və beynəlxalq rəqabət qabiliyyətini daha da gücləndirmək, beynəlxalq tədiyə qabiliyyətinin dayanıqlığını təmin etmək, milli iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinə əlavə stimulyat və qeyri-neft sektorunun inkişafına dəstək məqsədi ilə cari ilin fevral ayında manatın devalvasiyası həyata keçirilmişdir. Bu, sonrakı aylarda valyuta ehtiyatlarının kəskin şəkildə azalmasının qarşısının alınmasına və sabit saxlanılmasına imkan vermişdir.

2015-ci ilin 6 ayında ölkənin valyuta ehtiyatları 44,3 mlrd. ABŞ dolları olmuşdur ki,

bunun da 35,8 mlrd. ABŞ dollarını Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun aktivləri təşkil etmişdir.

Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilən sosial-iqtisadi siyasət iqtisadiyyatın davamlı inkişafı üçün zəmin yaratmış, makroiqtisadi tarazlıq təmin edilmiş, ölkədə inflyasiyanın birrəqəmli olmaqla, aşağı səviyyədə saxlanılmasına nail olunmuşdur. Qeyd edilən müsbət amillər beynəlxalq institutların hesabatlarında da öz əksini tapmışdır. Ölkə iqtisadiyyatına kənardan mənfi təsirlərin minimuma endirilməsi istiqamətində atılmış addımlar nüfuzlu beynəlxalq maliyyə-iqtisadi institutlar tərəfindən (BVF, DB) yaranmış makroiqtisadi vəziyyət adekvat qiymətləndirilməklə dəstəklənmişdir.

Beynəlxalq reyting agentliklərinin ölkə haqqında verdiyi rəylər, bir daha Azərbaycan iqtisadiyyatının dayanıqlı inkişafını göstərmişdir. Belə ki, "Fitch Ratings" və "Standard and Poor's" beynəlxalq reyting agentliklərinin hazırladığı hesabatda qeyd

olunur ki, dünyada neftin qiymətlərinin kəskin aşağı düşməsinin Azərbaycanın mövcud fiskal və xarici valyuta mövqeyinə neqativ təsirlərinə baxmayaraq, atılan qətiyyətli addımlar dövlət maliyyəsinə və xarici valyuta ehtiyatları mövqeyinə mümkün riskləri azaldaraq, ölkənin möhkəm xarici kreditor kimi yerini qoruyub saxlamasını təmin edəcək, çevik fiskal və monetar siyasət xarici valyuta ehtiyatlarının azalmasının əhəmiyyətli dərəcədə qarşısını alacaqdır.

Hazırda neftin qiymətinin kəskin aşağı düşməsinə və dövlət gəlirlərinin azalmasına baxmayaraq, "Fitch Ratings" və "Standard and Poor's" reyting agentlikləri tərəfindən Azərbaycan Respublikasına əvvəllər daha münbit iqtisadi şəraitdə verilmiş investisiya səviyyəsi "BBB-"də saxlanılmışdır.

Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin hazırladığı makroiqtisadi proqnozlara əsasən, 2015-ci ilin sonuna ölkə üzrə ÜDM istehsalının 57,2 mlrd. manat təşkil edəcəyi gözlənilir ki, bu da 3,3 faiz real artım deməkdir. Qeyd etmək lazımdır ki, bu göstəricilər ilkin müəyyən edilmiş proqnozlardan 3,9 mlrd. manat və 1,1 faiz-bənd aşağıdır.

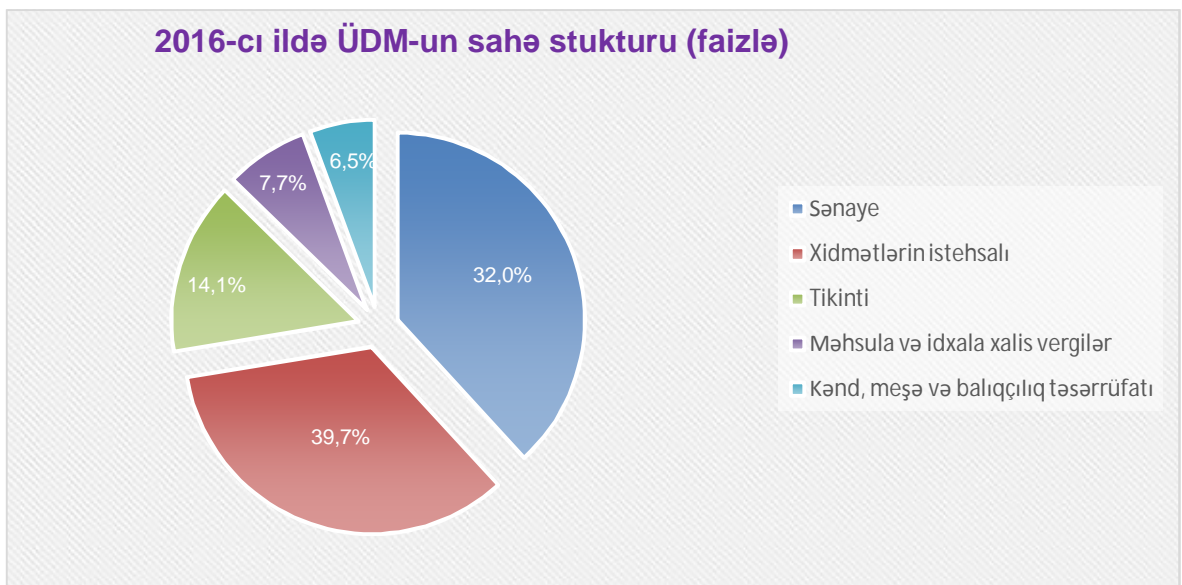
Neft sektoru üzrə ÜDM-in həcmnin 0,6 faiz (ilkin proqnoz 1,6 faizdir) az olacağına baxmayaraq, qeyri-neft sektorunda 5,9 faiz (ilkin proqnoz 8,5 faizdir) həddində artım gözlənilir. Bu göstəricilər ilkin müəyyən edilmiş proqnozlardan müvafiq olaraq 1,0 və 3,5 faiz-bənd azdır.

2015-ci ilin sonuna əsas kapitalla yönəldilən ümumi investisiyaların həcmnin 19,7 mlrd. manat olacağı (ötən illə müqayisədə daxili investisiyalar üzrə 6,2 faiz azalma, xarici investisiyalar üzrə isə 49,0 faiz artım) gözlənilir. Əsas kapitalla yönəldilən ümumi investisiyaların 7,8 mlrd. manatının neft sektoruna, 11,9 mlrd. manatının isə qeyri-neft sektoruna yönəldiləcəyi nəzərdə tutulur.

2. 2016-cı il və sonrakı üç il üzrə makroiqtisadi proqnoz

Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi tərəfindən 2016-cı il və sonrakı üç il üçün hazırlanmış ölkənin iqtisadi və sosial inkişaf konsepsiyası və proqnoz göstəricilərinə əsasən 2016-cı ildə ölkə üzrə real iqtisadi artım 1,8 faiz olmaqla, ÜDM istehsalı 57,7 mlrd. manat təşkil edəcəkdir.

Qeyri-neft sektorunda ÜDM 41,5 mlrd. manat və yaxud cari ilə nisbətən 3,4 faiz real artımla proqnozlaşdırılmışdır. Neft sektorunda isə ÜDM istehsalı 16,3 mlrd. manat və yaxud 1,7 faiz azalma ilə proqnozlaşdırılır ki, bu da 2014-cü ilin faktiki icra göstəriciləri ilə müqayisədə 10,8 faiz-bənd, 2015-ci ilin gözlənilənə nisbətən isə 3,0 faiz-bənd çoxdur. Özəl sektorun ÜDM-də payı 82,2 faiz həcmində nəzərdə tutulur.

2016-cı il üzrə xidmətlərdə əlavə dəyərin artımı daha yüksək (39,8 faiz) qiymətləndirilir. Belə ki, turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai işə xidmətlərində 14,6 faiz, nəqliyyat və anbar təsərrüfatında 3,3 faiz və informasiya və rabitə xidmətlərində 13,5 faiz real artım proqnozlaşdırılır.

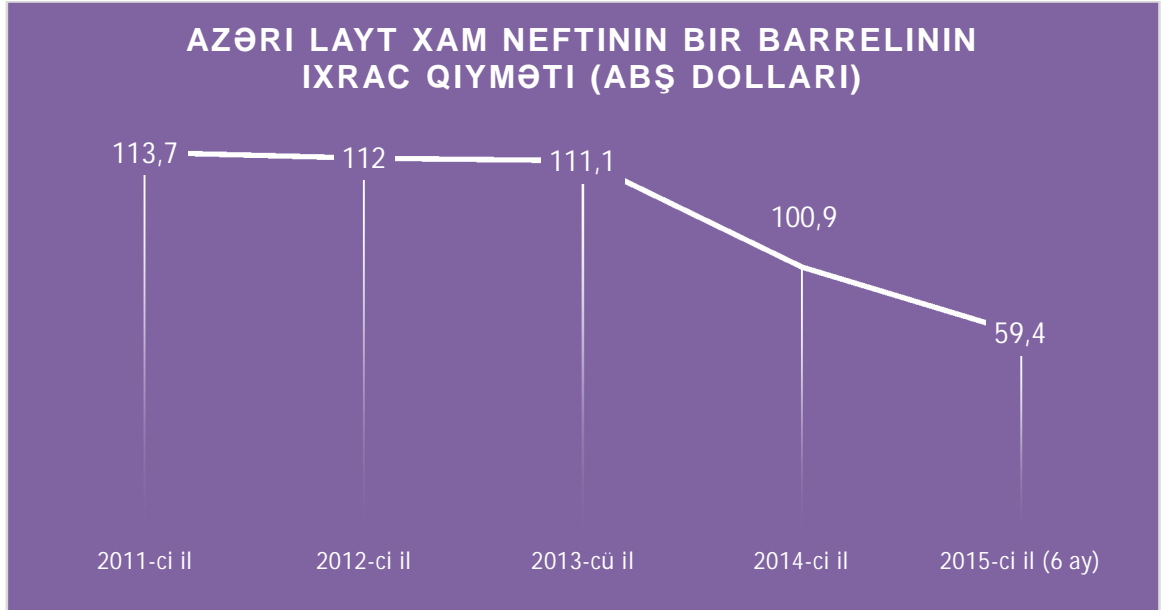
2016-cı ildə əsas kapitalla yönəldiləcək investisiyaların həcmi 18,8 mlrd. manat proqnozlaşdırılır ki, bunun da 57,8 faizi daxili investisiyaların, 42,2 faizi isə xarici investisiyaların payına düşür.

Ümumi investisiyaların 10,8 mlrd. manatının qeyri-neft sektoruna yönəldilməsi nəzərdə tutulur. Növbəti ildə qeyri-dövlət investisiyaları 11,0 mlrd. manat olmaqla, ümumi investisiyaların 58,2 faizini təşkil edəcəyi proqnozlaşdırılır. Dövlət investisiyalarının ümumi investisiyaların tərkibində payının isə 41,8 faiz (7,9 mlrd. manat) olacağı nəzərdə tutulur.

Növbəti ildə əhalinin gəlirlərinin 2015-ci ilin gözlənilən göstəricilərinə nisbətən 1,2 faiz artaraq 43,8 mlrd. manat, xərclərinin isə 0,6 faiz artaraq 34,4 mlrd. manat olacağı proqnozlaşdırılır.

Ölkə iqtisadiyyatı üçün neftin qiymətinin dəyişməsi həssas məqamlardan biridir. Növbəti il üçün beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının proqnozlarını və neftin qiymətindəki

qeyri-müəyyənliyi nəzərə alaraq, 2016-cı il dövlət və icmal büdcələrin gəlirlərinin hesablamaları zamanı xam neftin satış qiymətinin 1 barreli üçün 50,0 ABŞ dolları götürülmüşdür. Qeyd etmək lazımdır ki, Beynəlxalq Valyuta Fondu neftin qiymətinin (orta illik) 2015-ci il üçün 58,0 ABŞ dolları və 2016-cı il üçün 61,0 ABŞ dolları, Dünya Bankı müvafiq illər üzrə 58,0 ABŞ dolları və 63,0 ABŞ dolları, ABŞ-ın Enerji İnformasiya Administrasiyası (EIA) isə 54,0 ABŞ dolları və 59,0 ABŞ dolları səviyyəsində olacağını proqnozlaşdırırlar.

Xarici valyutada ifadə olunan büdcə daxilolmalarının və xərclərinin hesablanması üçün manatın ABŞ dollarına məzənnəsi isə 1,05 manat qəbul edilmişdir.

2016-cı ildə global iqtisadiyyatda qeyri-stabil proseslərin davam etməsi fonunda Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) ölkələri ilə sıx iqtisadi əlaqələri olan Azərbaycanın da idxal-ixrac əməliyyatlarına təsir edəcəkdir. Belə ki, makroiqtisadi proqnozlara əsasən, 2016-cı ildə ölkədən 15,8 mlrd. ABŞ dolları həcmində malların ixracı proqnozlaşdırılır ki, bu da 2014-cü ilin faktiki icra göstəricisi ilə müqayisədə 12,5 mlrd. ABŞ dolları və yaxud 44,0 faiz az, 2015-ci ilin gözlənilən icrası ilə müqayisədə isə 1,5 mlrd. ABŞ dolları və ya 8,1 faiz azdır.

Növbəti il üçün idxal 8,2 mlrd. ABŞ dolları həcmində proqnozlaşdırılır ki, bunun da 6,8 mlrd. ABŞ dolları və yaxud 83,3 faizi qeyri-neft sektorunun payına düşəcək. İdxalın həcmi 2014-cü ilin faktiki icra göstəricisi ilə müqayisədə 1,1 mlrd. ABŞ dolları və yaxud 11,8 faiz, 2015-ci ilin gözlənilən icrası ilə müqayisədə 0,6 mlrd. ABŞ dolları və yaxud 6,8 faiz azdır.

3. Büdcə - vergi siyasətinin əsas istiqamətləri

2016-cı il üçün büdcə-vergi siyasəti “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 11.5-ci maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının ortamüddətli büdcə və maliyyə siyasətinə, ölkənin iqtisadi və sosial-inkişaf proqnozlarına və müvafiq dövlət proqramlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Azərbaycan Respublikasının büdcə-vergi siyasəti ölkənin iqtisadi siyasətinin tərkib hissəsi olmaqla, 2016-cı ildə iqtisadiyyatın dayanıqlığının qorunub saxlanılmasına, onun aparıcı sahələrinin modernləşməsinə və şaxələnməsinə, sosial prioritetlik gözlənilməklə, ölkədə əhalinin sosial müdafiəsi istiqamətində tədbirlərin davam etdirilməsinə, o cümlədən əhalinin yaşayış səviyyəsinin, qaçqın və məcburi köçkünlərin, həssas sosial qrupların sosial müdafiəsinin təmin edilməsinə yönəldilmişdir.

2016-cı ildə qeyri-neft sektorunun inkişafının daha da stimullaşdırılması, bu istiqamətdə daxilolmaların artırılması üçün vergi öhdəliklərinin vaxtında və tam həcmdə yerinə yetirilməsi, bütövlükdə vergi və gömrük intizamının gücləndirilməsi əsas hədəflər sırasındadır.

Son iki ildə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfertin tədricən azaldılması istiqamətində aparılan siyasət 2016-cı ildə

də davam etdiriləcəkdir.

Dünyada cəryan edən iqtisadi risklərin ehtimal olunan nəticələri, xammal məhsullarının, əsasən də xam neftin (brent markalı) satış qiymətinin 40-60 ABŞ dolları səviyyəsinə düşəcəyini nəzərə alaraq, 2016-2019-cu illər üçün dövlət və icmal büdcələrin əsas parametrləri və prioritet istiqamətləri üzrə optimist (neftin bir bareli 60 ABŞ dolları olduqda), baza (neftin bir bareli 50 ABŞ dolları olduqda), pesimist (neftin bir bareli 40 ABŞ dolları olduqda) ssenariləri hazırlanmışdır.

Növbəti ildə dövlət və icmal büdcələrin gəlirlərinin və xərclərinin azalması fonunda, dövlət sektorunda xərclərin səmərəliliyinin daha da artırılması, sosial yönümlü xərclərin və ölkənin müdafiə qabiliyyəti və təhlükəsizliyi üzrə xərclərin prioritetliyinin təmin edilməsi gözlənilməklə, eyni zamanda, kənd təsərrüfatının aparıcı sahələrinin, sənayenin, regionların sosial-iqtisadi inkişafı, dövlətin borc və öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi, əhalinin əsas ərzaq məhsulları ilə özünü təmin etməsi və digər dövlət tədbirləri üçün maliyyə imkanlarının yaradılması nəzərdə tutulur.

Daxili əmtəə bazarlarının stimullaşdırılması, sosial müdafiə və sosial təminat tədbirlərinin, müvafiq dövlət proqramlarının, ortamüddətli büdcə xərcləri ilə əlaqələndirilməsinin daha da təkmilləşdirilməsi, dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərcləri hesabına tikintisi başa çatdırılan obyektlərin fəaliyyətə başlamaları ilə bağlı tələb olunan xərclərin ortamüddətli büdcə xərclərində nəzərə alınması təmin ediləcəkdir.

Ortamüddətli dövrdə mərhələlərlə potensial xərclərin ortamüddətli və uzunmüddətli dövrləri əhatə edən proqramlar və son nəticəyə söykənən prinsiplər əsasında proqnozlaşdırılmasının daha da genişləndirilməsi qarşıda duran mühüm vəzifələrdəndir.

Büdcə - vergi siyasətinin gəlirlər üzrə əsas istiqamətləri:

Gəlirlər üzrə

- ➔ qeyri-neft gəlirlərinin büdcə gəlirlərində xüsusi çəkisinin artırılması;

- ➔ Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfertin tədricən azaldılması;

- ➔ mövcud qanunvericiliyə dəyişikliklər edilməklə sadələşdirilmiş vergi sisteminin təkmilləşdirilməsi və iqtisadiyyatın bəzi sahələrində fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinə vergi ödənilməsi qaydaları üzrə seçim hüququnun verilməsi;

- ➔ iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinə vergi və gömrük ödənişləri üzrə tətbiq edilən vergi güzəştlərinə yenidən baxılması, onların məhdudlaşdırılması və yaxud ləğv edilməsi;

- ➔ nizamnamə fondunda və yaxud səhmlərində dövlətin payı olan müəssisələrdən həmin paylara görə dövlət büdcəsinə dividendlərin alınması;

- ➔ dövlət büdcəsinə hesablanmış vergilərin daxilolmalarının yığım faizinin artırılması;

- ➔ hesablanmış məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə yığım faizinin artırılması istiqamətində işlərin davam etdirilməsi;

- ➔ ölkənin şəhər və rayonları üzrə yerli gəlir və xərclərin tarazlaşdırılması üçün mərkəzləşdirilmiş qaydada vergi uçotunda olan ödəyicilərin vergiləri hesabına dotasiyaların azaldılması istiqamətində işlərin davam etdirilməsi;

- ➔ gömrük tarifləri sisteminin daha azpilləli sistemə keçidinin təmin edilməsi üçün işlərin davam etdirilməsi;

- ➔ dövlət torpaqlarının icarəyə verilməsindən əldə olunan gəlirlərin büdcəyə daxilolma əmsalının artırılması;

- ➔ dövlət əmlakının özəlləşdirilməsindən dövlət büdcəsinə daxilolmaların artırılması istiqamətində təsirli tədbirlər görmək.

Büdcə - vergi siyasətinin xərclər üzrə əsas istiqamətləri:

Xərclər üzrə

-
- ➔ qeyri-münbit xarici mühit şəraitində, həmçinin dövlət və icmal büdcələrinin gəlir və xərclərinin azalması fonunda fiskal yığcamlaşdırma siyasətini davam etdirmək, dövlət sektorunda xərclərin səmərəliliyinin artırılmasını, dövlət və icmal büdcələrin cari və əsaslı xərclərinin idarə olunmasını təkmilləşdirmək;
 - ➔ sosial siyasəti davam etdirməklə, dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan bütün sosial öhdəliklər, əsas dövlət proqramları, təhsil, səhiyyə, sosial, mədəniyyət, idman və fiziki infrastruktur layihələri üçün maliyyə təminatı yaratmaq;
 - ➔ pensiya təminatı üzrə maliyyə dayanıqlılığının daha da artırılması, sığorta prinsiplərinin gücləndirilməsi və qazanılan pensiya hüquqları ilə məcburi dövlət sosial sığorta haqları arasında balanslaşdırma mexanizminin tətbiqi üçün təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasında Pensiya təminatı sisteminin islahatı Konsepsiyasının həyata keçirilməsi ilə əlaqədar maliyyə təminatı yaratmaq;
 - ➔ ölkənin müdafiə qabiliyyətinin və təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün maliyyə təminatı yaratmaq;
 - ➔ əhalinin əsas ərzaq məhsulları ilə özünü təmin etməsinin həlli üçün aqrar sektora dövlət qayğısının artırılmasını, dövlət tərəfindən fermerlərin dəstəklənməsini, kənd təsərrüfatının aparıcı sahələrinin inkişaf etdirilməsini və bu sahələrə subsidiyaların verilməsini davam etdirmək;
 - ➔ qeyri-neft sektorunun inkişafında büdcə xərclərinin, habelə zərurət yarandığı halda iri maliyyə tutumlu istehsal layihələrinin birbaşa maliyyələşməsindən istifadə edərək maliyyə təminatı yaratmaq;
 - ➔ dövlət borclarının idarə olunmasında səmərəliliyi daha da artırmaq, dövlət zəmanəti ilə kredit alan təşkilatların maliyyə fəaliyyətinə nəzarəti gücləndirmək, kreditlərə xidmət xərclərinin həmin təşkilatların vəsaitləri hesabına həyata keçirilməsi işini davam etdirmək;
 - ➔ dövlət proqram və tədbirlərinin ortamüddətli büdcə xərcləri ilə uzlaşdırılmasını, dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuş yeni dövlət proqramlarının və tədbirlərinin maliyyələşdirilməsini təmin etmək;
 - ➔ təhsil, səhiyyə, sosial sığorta və sosial yardım sistemində, idman və mədəniyyət sahələrində islahatları davam etdirmək, onların prioritet inkişaf istiqamətlərinə diqqət artırmaq;
 - ➔ ölkədə infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi üçün beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə müştərək maliyyələşdirilməni davam etdirmək;
 - ➔ ölkə iqtisadiyyatının bir çox sahələrində dövlət maliyyəsinin iştirakını mərhələlərlə məhdudlaşdıraraq, özəl investisiyaların cəlb edilməsinin daha da fəallaşdırılması istiqamətində işləri davam etdirmək.

Büdcə kəsiri
üzrə

→ dövlət büdcəsi kəsinin idarə olunan səviyyədə saxlanılmasına nail olmaq.

4. İcmal və dövlət büdcələrinin proqnoz göstəriciləri

4.1 İcmal büdcənin göstəriciləri

Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il icmal büdcəsinin gəlirləri 16720,1 mln. manat və yaxud əvvəlki ilə nisbətən 3996,7 mln. manat (19,3 faiz) az, xərcləri 19906,5 mln. manat və yaxud əvvəlki ilə nisbətən 6004,4 mln. manat (23,2 faiz) az nəzərdə tutulmuşdur.

İcmal büdcənin gəlirləri : 16 720,1 mln. manat

Dövlət büdcəsinin gəlirləri	14 566,0 mln. manat <i>o cümlədən 6 000,0 mln. manatını Dövlət Neft Fondundan transfertlər təşkil edəcək</i>
Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinin gəlirləri	351,4 mln. manat <i>o cümlədən 282,4 mln. manatını dövlət büdcəsindən verilən dotasiya təşkil edəcək.</i>
Dövlət Neft Fondunun gəlirləri	6 711,6 mln. manat
Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun gəlirləri	3 078,6 mln. manat <i>o cümlədən 1100,0 mln. manatını dövlət büdcəsindən verilən trasfert təşkil edəcək</i>

İcmal büdcənin xərcləri : 19 906,5 mln. manat

Dövlət büdcəsinin xərcləri	16 264,0 mln. manat
Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinin xərcləri	351,4 mln. manat
Dövlət Neft Fondunun xərcləri	8 200,0 mln. manat
Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun xərcləri	3 078,6 mln. manat

Qeyd: 2016-cı ilin icmal büdcəsinin gəlir və xərclərindən aşağıda qeyd olunan məbləğlər çıxarılır:

- ❖ 6000,0 mln. manat (Dövlət Neft Fondundan ediləcək transfert);
- ❖ 282,4 mln. manat (dövlət büdcəsindən Naxçıvan Muxtar Respublikasına verilən dotasiya);
- ❖ 1100,0 mln. manat (dövlət büdcəsindən Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna verilən transfert);
- ❖ 605,0 mln. manat (dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatların Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ayırmaları).

4.2 Dövlət büdcəsinin əsas göstəriciləri

- 2016-cı ildə dövlət büdcəsinin gəlirləri ümumi daxili məhsulun 25,2 faizi həcmində olmaqla, nominal ifadədə 14566,0 mln. manat, dövlət büdcəsinin xərcləri isə ümumi daxili məhsulun 28,2 faizini təşkil etməklə 16264,0 mln. manat həcmində proqnozlaşdırılır.

2014-2016-cı illər üzrə dövlət büdcəsinin göstəriciləri (mln. manat)								
	2014 fakt	2015 proqnoz	2015 gözlənilən icra	2016 proqnoz	2016-cı ilin müqayisəsi			
					2015-ci illin proqnozu ilə		2015-ci illin gözlənilən icrası ilə	
					fərq (+;-)	faiz	fərq (+;-)	faiz
Gəlirlər	18400,6	19438,0	17080,0	14566,0	-4872,0	-25,1	-2514,0	-14,7
Xərclər	18709,0	21100,0	17730,0	16264,0	-4836,0	-22,9	-1466,0	-8,3
Büdcə kəsiri	308,4	1662,0	650,0	1698,0	36,0		-1048,0	

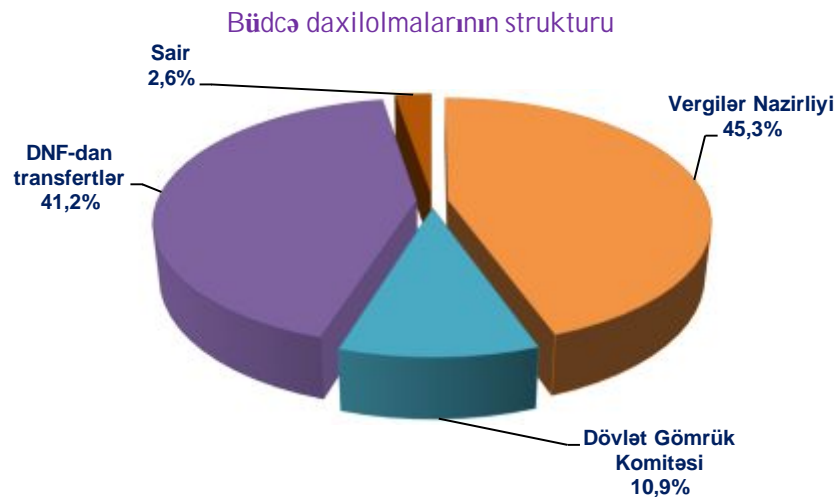
5. 2016-cı il dövlət büdcəsinin gəlirlərinin strukturu və əsas mənbələri

Dünya bazarlarında neftin qiymətinin kəskin enməsi, müvafiq olaraq dövlət büdcəsinin gəlirlərində neft sektorundan daxilolmaların azalması ilə nəticələnmişdir.

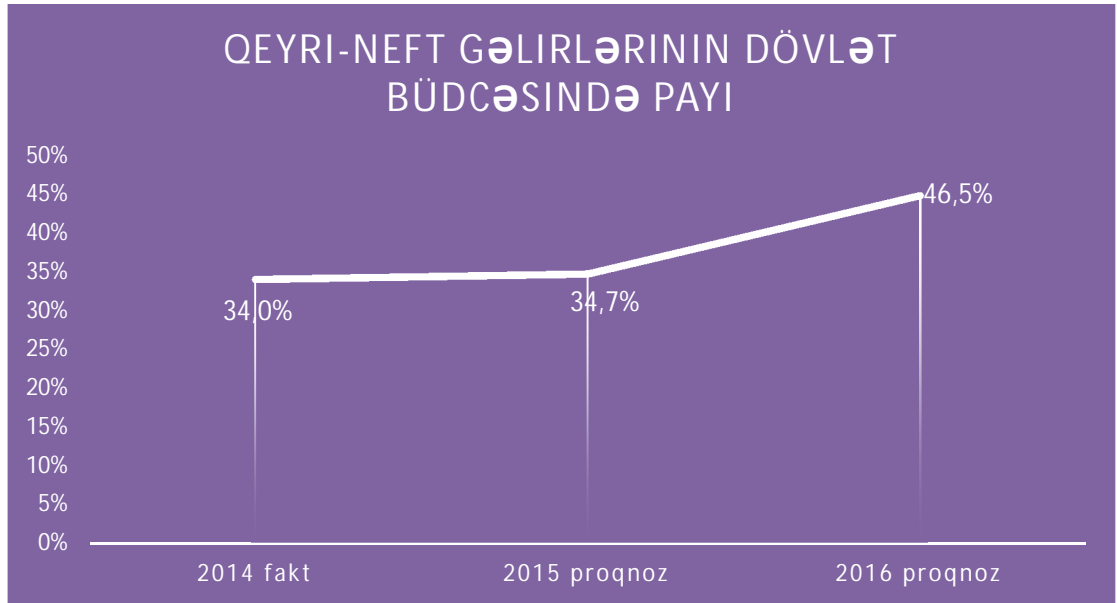
Qeyd edilən amillər nəzərə alınmaqla, 2016-cı il dövlət büdcəsinin gəlirləri ÜDM-in 25,2 faizi həcmində olmaqla, 14566,0 mln. manat proqnozlaşdırılır ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 4872,0 mln.manat və yaxud 25,1 faiz azdır.

Azərbaycan Respublikasının 2016-cı ilin dövlət və icmal büdcələri üzrə layihələrin TƏQDİMƏTİ

Dövlət büdcəsinin gəlirləri (mln. manatla)								
		2015-ci il proqnoz	2015-ci il gözlənilən icra	2016-cı il proqnoz	2016-cı ilin proqnozunun 2015-ci il proqnozu ilə müqayisəsi		2016-cı ilin proqnozunun 2015-ci il gözlənilən icrası ilə müqayisəsi	
					fərq (+;-)	faiz	fərq (+;-)	faiz
	Gəlirlərin cəmi	19 438,0	17 080,0	14 566,0	-4 872,0	-25,1	-2 514,0	-14,7
1	Vergilər Nazirliyi	7 112,0	7 012,0	6 602,0	-510,0	-7,2	-410,0	-5,8
1.1	Fiziki şəxslərdən gəlir vergisi	982,0	982,0	957,0	-25,0	-2,5	-25,0	-2,5
1.2	Mənfəət vergisi	2 211,0	2 111,0	1 821,6	-389,4	-17,6	-289,4	-13,7
1.3	Torpaq vergisi	48,0	48,0	50,0	2,0	4,2	2,0	4,2
1.4	Əmlak vergisi	148,0	148,0	159,2	11,2	7,6	11,2	7,6
1.5	Əlavə dəyər vergisi	2 352,0	2 352,0	2 326,0	-26,0	-1,1	-26,0	-1,1
1.6	Aksiz	564,0	564,0	532,0	-32,0	-5,7	-32,0	-5,7
1.7	Mədən vergisi	116,0	116,0	107,2	-8,8	-7,6	-8,8	-7,6
1.8	Dövlət rüsumu	115,0	115,0	105,0	-10,0	-8,7	-10,0	-8,7
1.9	Sair daxilolma	381,0	381,0	304,0	-77,0	-20,2	-77,0	-20,2
1.10	Sadələşdirilmiş vergi	145,0	145,0	170,0	25,0	17,2	25,0	17,2
1.11	Yol vergisi	50,0	50,0	70,0	20,0	40,0	20,0	40,0
2	Dövlət Gömrük Komitəsi	1 590,0	1 590,0	1 590,0				
2.1	Əlavə dəyər vergisi	1 104,0	1 104,0	1 120,0	16,0	1,4	16,0	1,4
2.2	Aksiz	120,0	120,0	105,0	-15,0	-12,5	-15,0	-12,5
2.3	Gömrük rüsumları	348,4	348,4	348,0	-0,4	-0,1	-0,4	-0,1
2.4	Yol vergisi	17,6	17,6	17,0	-0,6	-3,4	-0,6	-3,4
3	Əmlak Məsələləri DK	7,0	7,0	7,0	-	-	-	-
4	Sair	41,0	41,0	62,0	21,0	51,2	21,0	51,2
5	ARDNF-dan transfertlər	10 388,0	8 130,0	6 000,0	-4 388,0	-42,2	-2 130,0	-26,2
6	Büdcə təşkilatlarının ödənişli xidmətlərindən daxilolmalar	300,0	300,0	305,0	5,0	1,7	5,0	1,7

2016-cı il üzrə qeyri-neft gəlirlərinin dövlət büdcəsində xüsusi çəkisi 46,5 faiz proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da cari ilin proqnozundan 11,8 faiz-bəndi, 2014-cü ilin faktiki göstəricilərindən isə 12,5 faiz-bəndi çoxdur.

Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin xətti ilə dövlət büdcəsinə 6602,0 mln. manat daxilolma proqnozlaşdırılır ki, bu da 2015-ci illə müqayisədə 510,0 mln. manat və yaxud 7,2 faiz azdır. Həmin məbləğin 4812,0 mln. manatı (2015-ci il səviyyəsində) və yaxud 72,9 faizi qeyri-neft sektorunun, 1790,0 mln. manatı və yaxud 27,1 faizi isə neft sektorunun payına düşəcək.

2016-cı ildə Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin xətti ilə təmin edilən daxilolmaların dövlət büdcəsində xüsusi çəkisi 10,9 faiz olmaqla, 1590,0 mln. manat proqnozlaşdırılır ki, bu da 2015-ci il səviyyəsindədir. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi üzrə mədaxil proqnozunun qeyri-neft ÜDM-də xüsusi çəkisi 3,8 faiz səviyyəsində olacaqdır.

2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə 6000,0 mln. manat transfert nəzərdə tutulur ki, bu da 2015-ci illə müqayisədə 4388,0 mln. manat və yaxud 42,2 faiz az deməkdir.

Azərbaycan Respublikasının Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi tərəfindən dövlət mülkiyyətində olan əmlakın icarəyə verilməsindən dövlət büdcəsinə cari ilin proqnozu səviyyəsində, yeni 7,0 mln. manat daxilolmanın təmin ediləcəyi gözlənilir.

2016-cı ildə büdcə təşkilatlarının ödənişli xidmətlərindən dövlət büdcəsinə 305,0 mln. manat vəsaitin daxil olacağı nəzərdə tutulur ki, bu da cari ilin proqnozu ilə müqayisədə 5,0 mln. manat və ya 1,7 faiz coxdur.

2016-cı ildə ayrı-ayrı gəlir növləri üzrə daxilolmalar aşağıdakı kimi proqnozlaşdırılır:

- fiziki şəxslərin gəlir vergisi üzrə daxilolma Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin xətti ilə dövlət büdcəsinə təmin edilən gəlirlərin 14,5 faizini təşkil etməklə, 957,0 mln. manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2015-ci ilin proqnozu ilə müqayisədə 25,0

mln. manat və yaxud 2,5 faiz azdır. Proqnozun müəyyən edilməsində növbəti ildən tətbiq edilən vergi güzəştləri nəzərə alınmışdır;

- hüquqi şəxslərin mənfəət vergisi üzrə daxilolma Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin xətti ilə dövlət büdcəsinə təmin edilən gəlirlərin 27,6 faizini təşkil etməklə, 1821,6 mln. manat proqnozlaşdırılır ki, bu da 2015-ci ilə müqayisədə 389,4 mln. manat və ya 17,6 faiz azdır. Növbəti ildə neft sektoru üzrə daxilolmaların hesablanmasında neftin 1 barrelinin orta ixrac qiymətinin cari ilin proqnozu ilə müqayisədə 40 ABŞ dolları aşağı qəbul edilməsi və bu amilin qeyri-neft sektorundan daxilolmalara təsiri proqnozun müəyyən edilməsində nəzərə alınmışdır;

- əlavə dəyər vergisi üzrə 3446,0 mln. manat daxilolma nəzərdə tutulmuşdur ki, bunun da büdcə gəlirlərində xüsusi çəkisi (ARDNF-dən transfert nəzərə alınmadan) 40,2 faiz, ÜDM-də xüsusi çəkisi isə 6,0 faiz təşkil edir;

- aksizlər dövlət büdcəsi gəlirlərinin (ARDNF-dən transfert nəzərə alınmadan) 7,6 faizini təşkil etməklə, 637,0 mln. manat proqnozlaşdırılır ki, bunun da 532,0 mln. manatının və yaxud 83,5 faizinin Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi, 105,0 mln. manatının və yaxud 16,5 faizinin isə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi vasitəsilə təmin olunacağı proqnozlaşdırılır.

Vergi orqanlarının xətti ilə toplanan aksizlərin proqnozunun 2015-ci ilə müqayisədə 32,0 mln. manat və yaxud 5,7 faiz azalmasının səbəbi növbəti il üzrə aksizli malların istehsalının aşağı düşməsinin proqnozlaşdırılması ilə əlaqədardır;

mədən vergisi üzrə 107,2 mln. manat daxilolma nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da cari ilin proqnozu ilə müqayisədə 8,8 mln. manat və yaxud 7,6 faiz azdır. Proqnozun müəyyən edilməsində Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən hasil edilən xam neftin və təbii qazın həcmnin azalması nəzərə alınmışdır;

- hüquqi şəxslərin əmlak vergisi üzrə 159,2 mln. manat daxilolma proqnozlaşdırılır ki, bu da 2015-ci ilə müqayisədə 11,2 mln. manat və yaxud 7,6 faiz çoxdur. Proqnozun müəyyən edilməsində əvvəlki illərdə ölkə iqtisadiyyatına əsas kapitalla qoyulmuş investisiyaların dəyərinin artması nəzərə alınmışdır;

- hüquqi şəxslərin torpaq vergisi üzrə 50,0 mln. manat daxilolma proqnozlaşdırılır ki, 2015-ci ilin proqnozu ilə müqayisədə 2,0 mln. manat və yaxud 4,2 faiz çoxdur;

- yol vergisi üzrə vergi orqanlarının xətti ilə 70,0 mln. manat, gömrük orqanlarının xətti ilə isə 17,0 mln. manat olmaqla, ümumilikdə 87,0 mln. manat vəsaitin daxil olacağı nəzərdə tutulmuşdur ki, cari ilin proqnozundan 19,4 mln. manat və yaxud 28,7 faiz çoxdur;

- sadələşdirilmiş vergi üzrə 170,0 mln. manat daxilolma proqnozlaşdırılır ki, 2015-ci ilin proqnozu ilə müqayisədə 25,0 mln. manat və yaxud 17,2 faiz çoxdur;

- dövlət rüsumu üzrə 105,0 mln. manat daxilolma nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da cari ilin proqnozu ilə müqayisədə 10,0 mln. manat və yaxud 8,7 faiz azdır. Proqnozun aşağı düşməsinə əsas

səbəb Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin fəaliyyətinin genişləndirilməsi və onların topladığı dövlət rüsumunun qanunvericiliyə uyğun olaraq 70 faizinin dövlət büdcəsinə, 30 faizinin isə Agentliyin büdcədən kənar daxilolmalarına aid edilməsi olmuşdur;

- gömrük rüsumları üzrə dövlət büdcəsinə 348,0 mln. manat vəsaitin daxil olacağı proqnozlaşdırılır.

- Azərbaycan Respublikasında istehsal edilən və qiymətləri tənzimlənən məhsulların kontrakt (satış) qiyməti ilə (ixrac xərcləri çıxılmaqla) ölkədaxili topdansatış qiyməti arasındakı fərqdən daxilolmalar üzrə 118,0 mln. manat nəzərdə tutulur ki, həmin vəsaitin də 113,0 mln. manatı neft sektorunun payına düşür;

- Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin xətti ilə maliyyə sanksiyaları üzrə növbəti ildə cari ilin proqnozu səviyyəsində, yəni 180,0 mln. manat vəsaitin daxil olacağı proqnozlaşdırılır;

- dövlət mülkiyyətində olan torpaqların icarəyə verilməsindən daxilolmalar cari ilin proqnozu səviyyəsində, yəni 6,0 mln. manat nəzərdə tutulur;

- sair daxilolmalar üzrə 62,0 mln. manat vəsaitin daxil olacağı proqnozlaşdırılır ki, cari ilin proqnozu ilə müqayisədə 21,0 mln. manat və yaxud 51,2 faiz çoxdur.

6. 2016-cı il dövlət büdcəsi xərclərinin strukturu və əsas istiqamətləri

2016-cı il və sonrakı üç il üçün dövlət büdcəsinin layihəsi ölkənin əsas makroiqtisadi proqnoz göstəriciləri, büdcədən maliyyələşən və maliyyə yardımı alan təşkilatların büdcə sifarişləri və gözlənilən büdcə gəlirləri, həmçinin dünyada cərəyan edən iqtisadi təlatümlərin ehtimal olunan nəticələri, əsasən xammal məhsullarının, o cümlədən xam neftin satış qiymətinin 40-50 ABŞ dolları səviyyəsində olacağı ehtimalı nəzərə alınmaqla hazırlanmışdır.

Son illərin ənənəsindən fərqli olaraq, dövlət büdcəsinin gəlirləri üzrə real vəziyyətə uyğun olaraq, 2016-cı il dövlət büdcəsinin xərcləri investisiya və sosialyönlü büdcədən daha çox sosialyönlü büdcəyə çevirilmiş, bu zaman dövlət büdcəsi xərclərinin strukturunun, səmərəliliyinin və ünvanlılığının artırılması diqqətdə saxlanılmışdır.

2016-cı ildə sosialyönlü xərclərin prioritetliyi saxlanılmaqla, dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan bütün sosial öhdəliklər, əsas dövlət proqramları, təhsil, səhiyyə, sosial, mədəniyyət, idman və fiziki infrastruktur layihələrinin maliyyə təminatı nəzərə alınmışdır.

2016-cı il dövlət büdcəsinin xərcləri ilk növbədə müdafiə olunan və ona bərabər tutulan xərclərə yönəldilmiş (əməkhaqqı, əməkhaqqına üstəlik, pensiya, başqa sosial müavinətlər və öhdəliklər, dövlətin daxili və xarici borclarına xidmətlə bağlı xərclər), həmçinin, dövlət büdcəsinin əsaslı vəsait qoyuluşu və digər mənbələrdən (xarici kreditlər) cəlb edilmiş vəsait hesabına yeni tikilmiş, bərpa edilmiş və yenidən qurulmuş sosial və digər infrastrukturların saxlanma və xidmət xərcləri üçün dövlət büdcəsinin xərclərində müvafiq məbləğdə vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Bununla yanaşı, iqtisadi və sosial islahatlara dəstək olmaq, dövlətin müdafiə qabiliyyətini, iqtisadi, ərzaq, ekoloji təhlükəsizliyi təmin etmək, xarici borc və öhdəlikləri

yerinə yetirmək, qeyri-neft sektorunun inkişafına dəstək olmaq 2016-cı və sonrakı üç ildə qarşıda duran vəzifələrdəndir.

Aqrar sektora dövlət qayğısının daha da artırılması, bu sektorun inkişaf hədəfləri və prioritetlərinə uyğun olaraq, ölkənin daxili tələbatında əhəmiyyət kəsb edən məhsulların istehsalının artırılması və çeşidinin genişləndirilməsi üçün 2016-cı il dövlət büdcəsində maliyyə bazası yaradılmışdır.

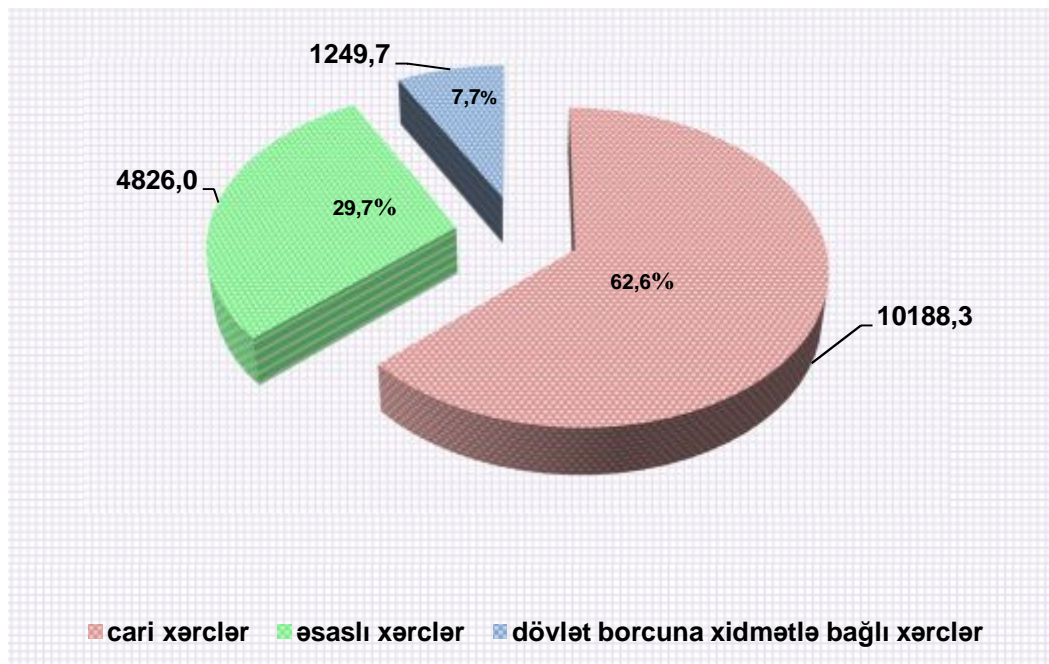
Müvafiq dövlət proqramlarının və tədbirlərinin ortamüddətli büdcə xərcləri ilə əlaqələndirilməsinin daha da təkmilləşdirilməsi, dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuş proqramların və tədbirlərin maliyyələşdirilməsi 2016-cı ildə də davam etdiriləcəkdir.

2016-cı il dövlət büdcəsinin xərcləri ÜDM-in 28,2 faizi səviyyəsində və yaxud 2015-ci illə müqayisədə 7,1 faiz-bənd azdır.

2016-cı il dövlət büdcəsinin xərcləri 16264,0 mln. manat proqnozlaşdırılır ki, bu da 2015-ci illə müqayisədə 4836,0 mln. manat və yaxud 22,9 faiz az deməkdir.

2016-cı il dövlət büdcəsinin xərclərinin strukturuna daxil olan cari xərclərə ümumi xərclərin 62,6 faizi həcmində və yaxud 10188,3 mln. manat, əsaslı xərclərə ümumi xərclərin 29,7 faizi həcmində və yaxud 4826,0 mln. manat, dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərə ümumi xərclərin 7,7 faizi həcmində və yaxud 1249,7 mln. manat vəsait yönəldiləcəkdir.

2016-cı il üzrə dövlət büdcəsi xərclərinin strukturunu (mln. manatla, faizlə)

Funksional istiqamətlər üzrə dövlət büdcəsinin xərcləri (mln. manatla)								
		2015-ci il proqnoz	2015-ci il gözlənilən icra	2016-cı il proqnoz	2016-cı ilin proqnozunun 2015-ci il proqnozu ilə müqayisəsi		2016-cı ilin proqnozunun 2015-ci il gözlənilən icrası ilə müqayisəsi	
					fərq (+;-)	faiz	fərq (+;-)	faiz
	Xərclər cəmi	21 100,0	17 730,0	16 264,0	-4 836,0	-22,9	- 1 466,0	- 8,3
1	Ümumi dövlət xidmətləri	2 047,0	1 993,6	2416,9	369,9	18,1	423,3	21,2
1.1	Elm xərcləri	150,5	140,0	131,7	18,7	-12,5	-8,3	-5,9
1.2	Dövlətin daxili və xarici borclarının ödənilməsi ilə bağlı xərclər	776,2	691,5	1 249,8	473,6	61,0	558,3	80,7
2	Müdafiə	1 778,5	1 760,0	1837,8	59,3	3,3	77,8	4,4
3	Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq	1 227,1	1 208,6	1138,8	-88,3	-7,2	-69,8	-5,8
4	Təhsil	1 711,2	1 692,7	1713,5	2,3	0,1	20,8	1,2
5	Səhiyyə	777,7	759,2	744,9	-32,8	-4,2	-14,3	-1,9
6	Sosial müdafiə və sosial təminat	2 040,5	2 022,0	1896,6	-144,0	-7,1	-125,4	-6,2
7	Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyət	348,3	313,8	652,7	304,4	1,9 dəfə	338,9	2,1 dəfə
8	Mənzil və kommunal təsərrüfatı	443,8	405,3	416,8	-27,0	-6,1	11,5	2,8
9	Yanacaq və enerji xərcləri	7,6	7,0	5,7	-1,9	-25,8	-1,3	-18,6
10	Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq, ovçuluq və ətraf mühitin mühafizəsi	596,2	577,7	596,6	0,4	0,1	18,9	3,3
11	Sənaye və tikinti xərcləri	6 951,6	4 258,1	3578,9	-3 372,8	-48,5	-679,2	-16,0
11.1	Dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu	6 930,0	4 239,5	3554,8	-3 375,2	-48,7	-684,7	-16,2
11.2	Digər xərclər	21,6	18,6	24,1	2,4	11,2	5,5	29,6
12	Nəqliyyat və rabitə	128,3	120,0	114,8	-13,5	-10,6	-5,2	-4,3
13	İqtisadi fəaliyyətlə bağlı sair xərclər	345,3	308,2	254,0	-91,3	-26,4	-54,2	-17,6
14	Əsas bölmələrə aid edilməyən xidmətlər	2 696,9	2 165,8	896,2	-1 800,7	-66,8	-1 269,6	-58,6

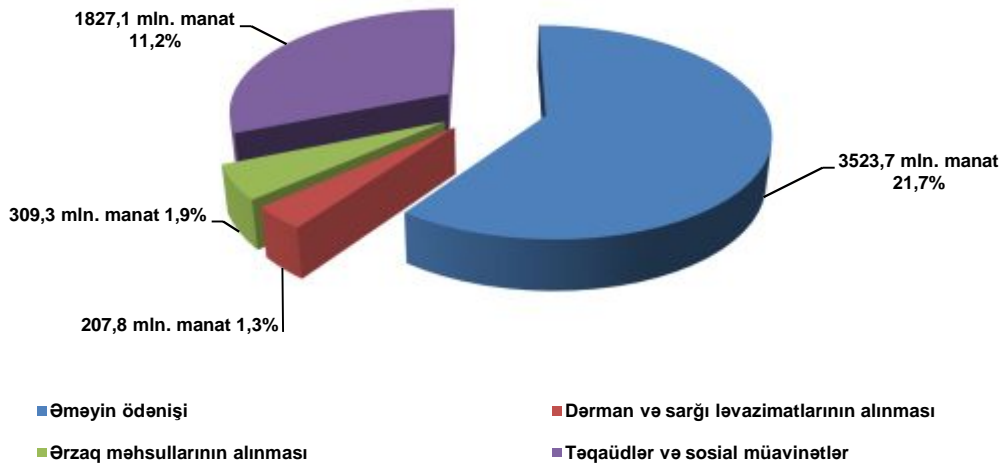
2016-cı ildə dövlət büdcəsi xərclərinin 5364,4 mln. manatı və yaxud 33,0 faizi konkret proqram və tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Dövlət büdcəsi xərclərinin strukturunun və tərtibi prosesinin təkmilləşdirilməsi və ünvanlılığın daha da artırılması istiqamətində işlərin davamı olaraq 2016-cı il dövlət büdcəsi xərclərində iqtisadi təsnifatın "Sair xərclər" paraqrafı üzrə nəzərdə tutulmuş vəsaitin məbləği 2015-ci illə müqayisədə 350,0 mln. manat və yaxud 20,3 faiz azalmışdır.

7. Sosialyönlü xərclərin əsas istiqamətləri

2016-cı il dövlət büdcəsinin xərclərində sosialyönlü xərclərin (büdcə xərclərinin iqtisadi təsnifatına uyğun olaraq əməyin ödənişi, pensiya və müavinətlər, dərman, sarğı ləvazimatları və materiallarının, ərzaq məhsullarının alınması üzrə xərclərin cəmi) xüsusi çəkisi 36,1 faiz olmaqla (əvvəlki illə müqayisədə 8,6 faiz-bənd çox), 5867,9 mln. manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da 2015-ci illə müqayisədə 41,9 mln. manat və ya 0,7 faiz çoxdur.

2016-cı il dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində sosialyönlü xərclərin istiqamətləri və xüsusi çəkisi (mln. manatla, faizlə)

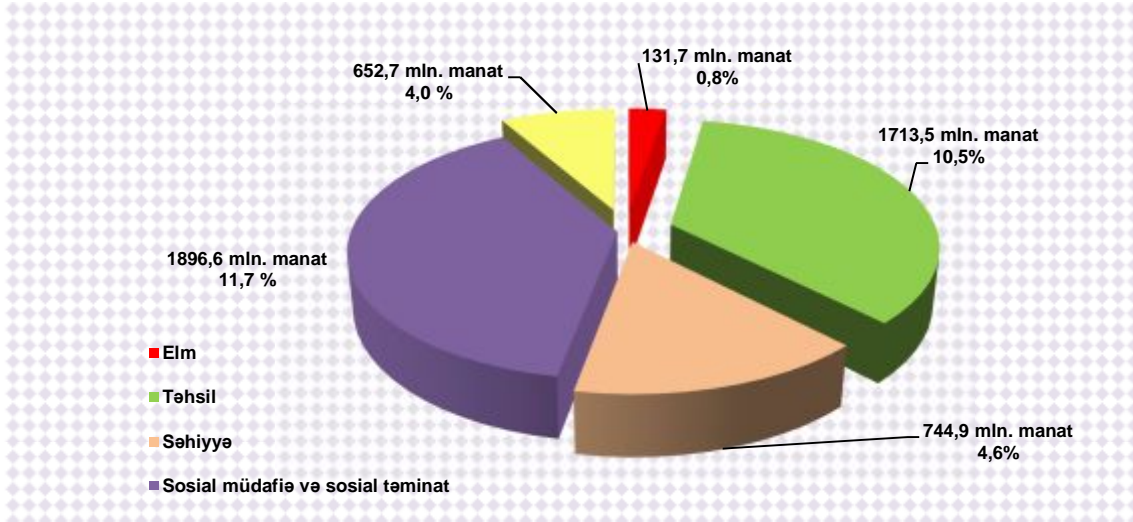

Elm, təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminat, mədəniyyət və idman xərclərinin əsas istiqamətləri

2016-cı il dövlət büdcəsində elm, təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminat, mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən xərclər üçün 5139,4 mln. manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2015-ci illə müqayisədə 111,2 mln. manat və ya 2,2 faiz çoxdur.

Bütövlükdə həmin sahələr üzrə nəzərdə tutulmuş xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 31,6 faiz təşkil edəcəkdir ki, bu da əvvəlki ilə müqayisədə 7,8 faiz-bənd çoxdur.

Elm, təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminat, mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyət xərcləri və onların 2016-cı il dövlət büdcəsi xərclərində xüsusi çəkisi (mln. manatla, faizlə)

2016-cı il dövlət büdcəsində elm, təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminat, mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyət xərcləri üzrə məqsədli dövlət proqramlarının və tədbirlərin maliyyə təminatı üçün 871,3 mln. manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2015-ci ilə müqayisədə 65,0 mln. manat və ya 8,1 faiz çoxdur.

Elm

2016-cı ildə elm xərclərinin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi əvvəlki ilə müqayisədə 0,1 faiz-bənd artaraq 0,8

faiz təşkil edəcəkdir.

Növbəti ildə elm xərclərinə proqnozlaşdırılmış 131,7 mln. manat vəsait fundamental elmi tədqiqatların və dövlət orqanlarında mövcud olan elmi tədqiqat təşkilatları tərəfindən həyata keçirilən elmi işlərin maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcəkdir.

2016-cı ildə elm xərclərində elmi tədqiqat layihələrinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişaf Fondu vasitəsilə həyata keçirilməsi üçün 7,5 mln. manat, latın qrafikalı kitabların çap edilməsi üçün 3,5 mln. manat, maddi-texniki təminatının möhkəmləndirilməsi, müasir laboratoriya avadanlıqlarının alınması üçün 1,0 mln. manat və digər tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün 5,0 mln. manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Təhsil

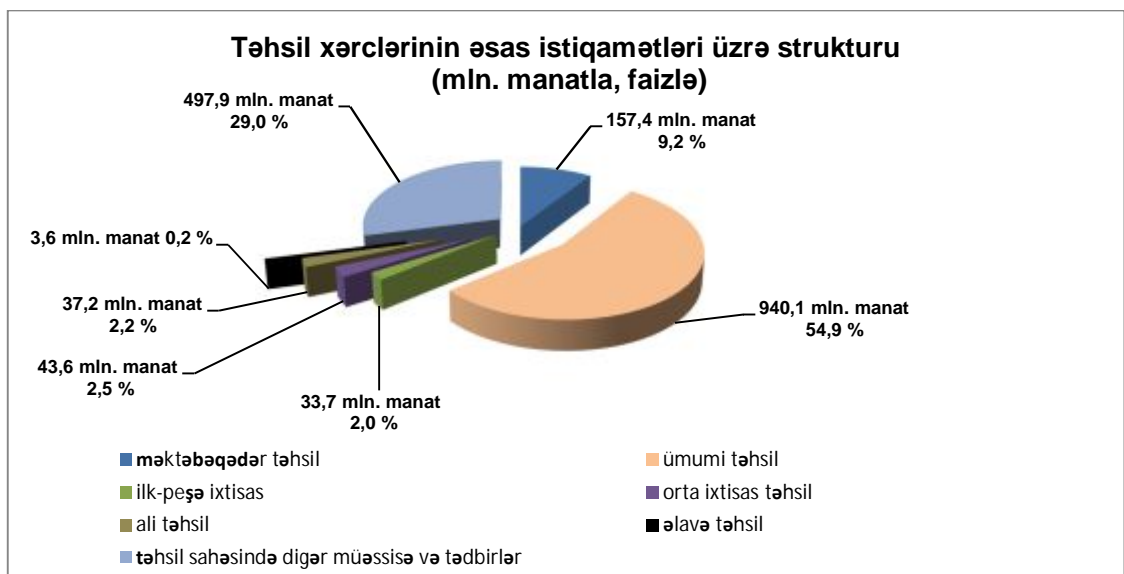
Növbəti ildə təhsil xərcləri üçün 1713,5 mln. manat vəsait ayrılmış, həmin xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 10,5 faiz təşkil edəcəkdir ki, bu da 2015-ci illə müqayisədə 2,4 faiz-bənd çoxdur.

Təhsil xərcləri üçün ayrılmış vəsaitin 940,1 mln. manatı və yaxud 54,9 faizi ümumi təhsil xərclərinin, 497,9 mln. manatı və yaxud 29,0 faizi təhsil sahəsində digər müəssisə və tədbirlərin (dövlət sifarişi ilə ali təhsilin

maliyyələşdirilməsi, bakalavriat və magistratura pillələri üzrə xərclər və bir sıra dövlət proqramları və tədbirlərin maliyyə təminatı və s.), 157,4 mln. manatı və yaxud 9,2 faizi məktəbəqədər təhsil xərclərinin, 37,2 mln. manatı və yaxud 2,2 faizi ali təhsil xərclərinin 43,6 mln. manatı və yaxud 2,5 faizi orta ixtisas təhsili xərclərinin, 33,7 mln. manatı və yaxud 2,0 faizi ilk-peşə ixtisas təhsilinin, 3,6 mln. manatı və yaxud 0,2 faizi əlavə təhsilin

maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcəkdir.

Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyasının həyata keçirilməsi ilə bağlı təsdiq edilmiş "Fəaliyyət Plan"da nəzərdə tutulmuş tədbirlərin maliyyə tələbatı üçün 2016-cı il dövlət büdcəsində müvafiq məbləğdə vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Ümumi təhsil müəssisələrində çalışan müəllimlərin maddi rifahını yaxşılaşdırmaq məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Dövlət ümumi təhsil müəssisələrində çalışan bilik və bacarıqlarının diaqnostik qiymətləndirilməsi aparılan müəllimlərin dərslər yükünün və əməkhaqqının artırılması haqqında" 2015-ci il 16 yanvar tarixli 994 nömrəli Sərəncamına əsasən dövlət

ümumi təhsil müəssisələrində çalışan bilik və bacarıqlarının diaqnostik qiymətləndirilməsi aparılan müəllimlərin həftəlik dərslər yükü norması 1,5 dəfə, aylıq vəzifə maaşları isə orta hesabla 2 dəfə artırılmışdır. Bu işin tətbiqinə Bakı şəhərində başlanılmış, növbəti ildə respublikanın daha 12 şəhər və rayonun (Gəncə, Sumqayıt, Şirvan, Abşeron, Hacıqabul, İmişli, Masallı, Xaçmaz, Cəlilabad, Saatlı, Qubadlı, Sabirabad) dövlət ümumi təhsil müəssisələrində çalışan müəllimlərin bilik və bacarıqlarının diaqnostik qiymətləndirilməsinin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Həmin artımların maliyyə təminatı 2016-cı il dövlət büdcəsinin layihəsində öz əksini tapmışdır.

Ölkənin bəzi şəhər və rayonlarında yeni tikilib istifadəyə verilmiş məktəb və məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin fəaliyyəti ilə bağlı tələb olunan zəruri xərclər üçün 2016-cı il dövlət büdcəsinin layihəsində müvafiq məbləğdə vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

2016-cı il dövlət büdcəsində təhsil xərcləri üçün ayrılan vəsaitin 255,9 mln. manatı bir sıra dövlət proqramlarının və tədbirlərinin maliyyələşdirilməsinə, o cümlədən ölkənin ali təhsil müəssisələrində kadr hazırlığının dövlət sifarişi əsasında və adambaşına maliyyələşmə prinsipi ilə həyata keçirilməsi və təhsil sahəsində islahatlarla bağlı xərclər üçün 207,4 mln. manat, təhsil sisteminin informasiyalaşdırılması ilə bağlı xərclər üçün 18,8 mln. manat, ümumtəhsil məktəblərində oxuyan şagirdlərin pulsuz dərslərlə təmin olunması xərcləri üçün 8,5 mln. manat, təhsil müəssisələrinin yenidən qurulması və əsaslı təmiri üçün 7,5 mln. manat, ümumtəhsil məktəblərinə

tədris laboratoriya (fizika, kimya, biologiya) avadanlıqlarının alınması xərcləri üçün 4,5 mln. manat, “SOS Uşaq Kəndləri-Azərbaycan” Assosiasiyası üzrə tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün 1,2 mln. manat, gənc istedadlar üçün xüsusi təqaüdlərin ödənilməsi ilə bağlı xərclər üçün 0,3 mln. manat, təhsil müəssisələrinin maddi-texniki təminatının möhkəmləndirilməsi üçün 4,0 mln.manat vəsait və digər təhsil tədbirlərinin həyata keçirilməsi üçün 3,5 mln. manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

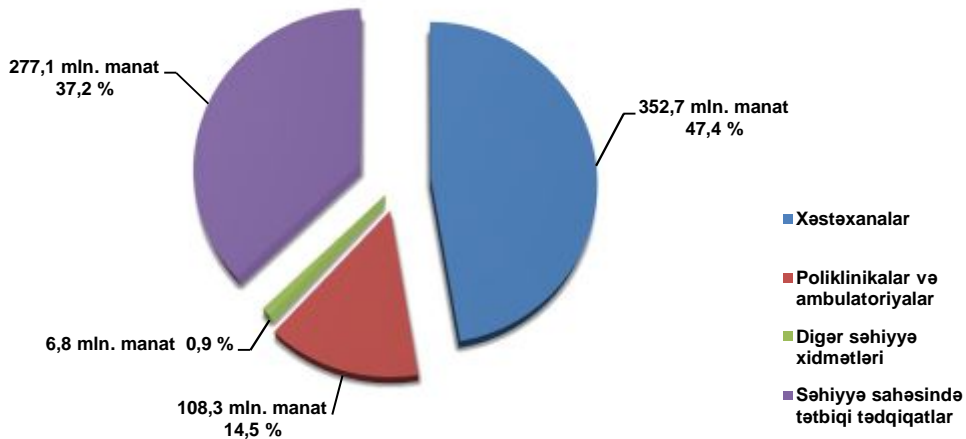
Səhiyyə

2016-cı ilin dövlət büdcəsində səhiyyə xərcləri üçün 744,9 mln. manat və yaxud xərclərin 4,6 faizi həcmində vəsait ayrılmışdır ki, bu da 2015-ci ilə müqayisədə 0,9 faiz-bənd çoxdur.

Ayrılan vəsaitin 352,7 mln. manatı və yaxud 47,4 faizi xəstəxanaların, 108,3 mln. manatı və yaxud 14,5 faizi poliklinikaların və ambulatoriyaların saxlanılması xərclərinə, 6,8 mln. manatı və yaxud 0,9 faizi səhiyyə sahəsində digər xidmətlər üzrə xərclərə, 277,1 mln. manatı və yaxud 37,2 faizi səhiyyə sahəsində tətbiqi tədqiqatlar və səhiyyə sahəsinə aid edilən digər xidmətlər üzrə xərclərə yönəldiləcəkdir.

2016-cı il üzrə səhiyyə xərclərinin əsas istiqamətlər üzrə strukturu (mln. manatla, faizlə)

2016-cı ildə səhiyyə xərcləri üçün ayrılacaq vəsaitin 177,7 mln. manatı məqsədli proqram və tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə, o cümlədən xroniki böyrək çatışmazlığı

xəstəliyinin mübarizəsi üzrə tədbirlərə 25,0 mln. manat, hemofiliya və talassemiya irsi qan xəstəliklərinin müalicəsi üzrə tədbirlərə 20,8 mln. manat, xərçəng xəstəliyi ilə milli mübarizə tədbirlərinin maliyyə təminatına 42,2 mln. manat, şəkərli diabet xəstəliyinin müalicəsi üzrə tədbirlərinin maliyyə təminatına 40,1 mln. manat, yoluxucu xəstəliklərin immunoprofilaktikasına dair tədbirlərə 3,0 mln.

manat, vərəmlə mübarizə üzrə tədbirlər proqramının maliyyələşdirilməsinə 1,2 mln. manat, Azərbaycan Respublikasında HIV/AIDS-in qarşısının alınması və onunla mübarizəyə 2,6 mln. manat, ana və uşaqların sağlamlığının qorunması ilə bağlı tədbirlərə 3,9 mln. manat, qanın, qan komponentlərinin donorluğu və qan xidmətlərinin inkişafına dair tədbirlərə 1,7 mln. manat, dağınıq skleroz xəstəliyinə tutulmuş insanların müalicə tədbirləri üçün 3,3 mln. manat, uşaqların icbari dispanserizasiyası ilə bağlı xərclərə 5,0 mln. manat, səhiyyə müəssisələrinin maddi-texniki təminatının möhkəmləndirilməsinə, yenidən qurulmasına və əsaslı təmirinə 6,8 mln. manat, səhiyyə sahəsində islahatlarla bağlı xərclər üçün 13,0 mln. manat və digər səhiyyə tədbirlərinin həyata keçirilməsi üçün 9,1 mln. manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Sosial müdafiə və sosial təminat

Ölkədə pensiya və müavinətlərin, ünvanlı sosial yardımın, məcburi köçkünlərin sosial məsələlərinin və digər sosial tədbirlərin maliyyə təminatı üçün 2016-cı ilin dövlət büdcəsində sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri üçün 1896,6 mln. manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Sosial müdafiə və sosial təminatın maliyyələşdirilməsi üçün nəzərdə tutulan xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 11,7 faiz olacaqdır ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 2,0 faiz-bənd çoxdur.

2016-cı ildə sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə ayrılan vəsaitin 1100,0 mln. manatı Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondu vasitəsi ilə Azərbaycan Respublikasında pensiya təminatı ilə bağlı qarşıda duran vəzifələrin həllinə,

555,5 mln. manatı Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və onun müvafiq orqanları vasitəsi ilə sosial müavinətlərin, təqaüdlərin və digər sosial xarakterli ödənişlərin, 224,4 mln. manatı Azərbaycan Respublikasının Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi

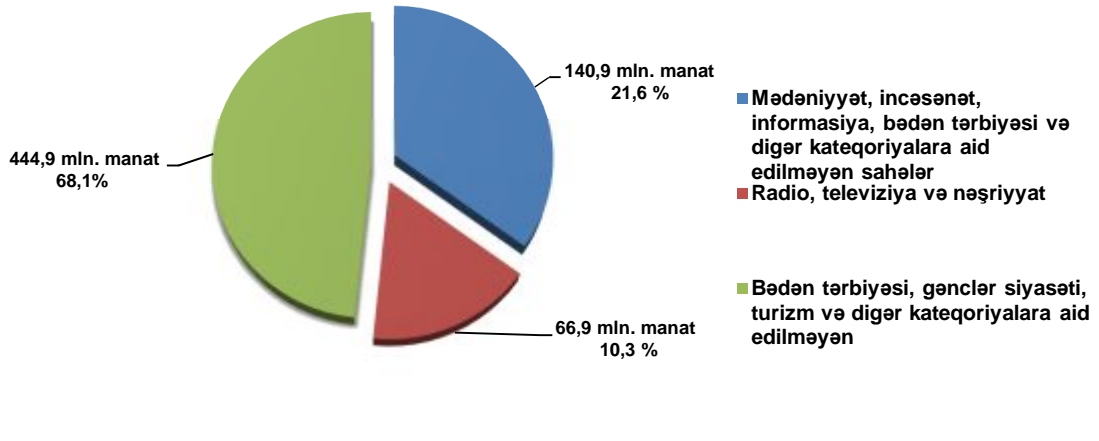
vasitəsi ilə qaçqınların və məcburi köçkünlərin sosial müdafiəsinin təmin edilməsi tədbirlərinin maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcəkdir.

Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyət

Növbəti ildə mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyətin maliyyələşdirilməsi üçün nəzərdə tutulan xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 4,0 faiz olmaqla (əvvəlki illə müqayisədə 2,3 faiz-bənd çox), mütləq ifadədə 652,7 mln.manat təşkil edəcəkdir.

2016-cı il üzrə mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyət xərclərinin əsas istiqamətlər üzrə strukturu (mln. manatla, faizlə)

Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyət xərcləri üzrə ayrılan vəsaitin 140,9 mln. manatı və yaxud 21,6 faizi mədəniyyət və incəsənət sahəsində fəaliyyət xərclərinə, 66,9 mln. manatı və yaxud 10,3 faizi radio, televiziya və nəşriyyat, 444,9 mln. manatı və yaxud 68,1 faizi bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti, turizm və digər kateqoriyalara aid edilməyən fəaliyyət xərclərinə yönəldiləcəkdir.

8. Müdafiə və təhlükəsizlik, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq orqanlarının saxlanması xərcləri

Müdafiə və təhlükəsizlik, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq orqanlarının saxlanması xərcləri üçün 2016-cı il dövlət büdcəsi xərclərinin 18,3 faizi həcmində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

9. Əsaslı xərclərin istiqamətləri

2016-cı il dövlət büdcəsində əsaslı xərclər üçün 4826,0 mln. manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur. Bu xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 29,7 faiz təşkil edəcəkdir.

Əsaslı xərclərin tərkib hissəsi olan dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya) xərclərinə növbəti ilin dövlət büdcəsi xərclərindən 3554,8 mln. manat vəsait sərf ediləcəkdir. Həmin vəsaitin müəyyən hissəsi Cənubi Qaz Dəhlizi (CQD) layihəsində iştirak payının maliyyələşdirilməsinə,

dövlət zəmanəti ilə xaricdən cəlb edilmiş kreditlər hesabına həyata keçirilən investisiya layihələrinin və həmin layihələrdə Azərbaycan tərəfinin maliyyələşdirdiyi öhdəliklərin ödənilməsinə yönəldiləcəkdir.

2016-cı il dövlət büdcəsinin əsaslı xərclərinin 1271,2 mln. manatı dövlət büdcəsinin müvafiq xərc bölmələrində öz əksini tapmaqla, xüsusi dövlət alışlarını həyata keçirilməsinə, sosial-mədəni və məişət, inzibati, istehsalat təyinatlı layihələrin, bina və qurğuların, yolların yenidən qurulmasına və əsaslı təmirinə, qeyri-maliyyə aktivlərinin (əsas vəsaitlər, bina və tikililər, yaşayış və qeyri-yaşayış binaları) alınmasına yönəldiləcəkdir.

10. Mənzil və kommunal, kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq və ovçuluq, yanacaq və enerji, sənaye və tikinti, nəqliyyat və rabitə xərclərinin əsas istiqamətləri

2016-cı il dövlət büdcəsində mənzil və kommunal, kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq və ovçuluq, yanacaq və enerji, sənaye və tikinti, nəqliyyat və rabitə

xərcləri üzrə 1157,9 mln. manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır. Bu xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 7,1 faizə bərabər olmaqla, 2015-ci illə müqayisədə 1,4 faiz-bənd çoxdur.

Mənzil və kommunal təsərrüfatı xərcləri üçün 2016-cı il dövlət büdcəsi xərclərinin 2,6 faizi həcmində və yaxud 416,8 mln. manat vəsait ayrılmışdır.

Həmin vəsaitin 181,4 mln. manatı və yaxud 43,5 faizi rayon və şəhərlərdə mənzil təsərrüfatının fəaliyyətinin tənzimlənməsinə, kommunal və abadlıq işlərinin həyata keçirilməsi işlərinə yönəldiləcəkdir.

Mənzil və kommunal təsərrüfatı xərcləri üzrə ayrılmış vəsait əsasən müvafiq dövlət proqramlarının və ünvanlı tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə, o cümlədən kommunal, kommunikasiya xidmətləri ilə bağlı xərclərə, yaşayış məntəqələrinə aid olan kommunal təyinatlı infrastrukturun bərpa və yenidən qurulması, abadlaşdırılması ilə bağlı xərclərə, yaşıllıqların salınması, onlara xidmət və landşaft quruluşu işlərinin yerinə yetirilməsi ilə bağlı xərclərə nəzərdə tutulmuşdur.

Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq, ovçuluq və ətraf mühitin mühafizəsi xərclərinə 2016-cı il dövlət büdcəsi xərclərinin 3,7 faizi həcmində (əvvəlki illə müqayisədə 0,9 faiz-bənd çox) və yaxud 596,6 mln. manat vəsait ayrılmışdır.

2016-cı ilin dövlət büdcəsində kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, torpaq islahatı, geodeziya-topoqrafiya, torpaq kadastrı və xəritəçəkmə, meliorasiya, irriqasiya və suvarma sistemlərinin stabil maliyyə təminatı üçün 582,0 mln. manat, balıqçılıq, ovçuluq, ətraf mühitin mühafizəsi, hidrometeorologiya və digər ekoloji tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün 14,6 mln. manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, baliqçılıq, ovçuluq və ətraf mühitin mühafizəsi xərcləri üzrə ayrılmış vəsaitin

331,0 mln. manatı müvafiq dövlət proqramlarının və ünvanlı tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə, o cümlədən Azərbaycan Respublikasında ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi ilə bağlı xərclərə 186,2 mln. manat, geoloji-kəşfiyyat tədbirləri ilə bağlı xərclərə 13,8 mln. manat, maddi-texniki təminatın möhkəmləndirilməsinə və digər tədbirlərə 100,0 mln. manat, kənd

təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, baliqçılıq, ovçuluq və ətraf mühitin mühafizəsi sahələrində islahatlara və digər xərclərə 31,0 mln. manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Yanacaq və enerji xərcləri bölməsində bərpa olunan enerji resurslarının mənbələrinin müəyyən olunması və bu sahənin inkişafı üçün 5,7 mln. manat proqnozlaşdırılmışdır.

Sənaye və tikinti xərclərinə (dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərcləri istisna olmaqla) 2016-cı il dövlət büdcəsindən 24,1 mln. manat vəsait ayrılmışdır.

Nəqliyyat və rabitə xərclərinə 2016-cı il dövlət büdcəsində 114,8 mln. manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

11. İqtisadi fəaliyyət və əsas bölmələrə aid edilməyən xərclərin istiqamətləri

Ölkədə iri heyvandarlıq təsərrüfatlarının yaradılması, heyvandarlığın cins tərkibinin yaxşılaşdırılması üçün xarici ölkələrdən iribuynuzlu cins damazlıq heyvanlarının respublikaya gətirilməsi və güzəştli şərtlərlə sahibkarlara, fermerlərə lizinqə verilməsi və kənd təsərrüfatı texnikasının lizinq yolu ilə satışı işləri 2016-cı ildə də davam etdiriləcəkdir.

2016-cı ilin dövlət büdcəsindən "Aqrolizinq" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 32,0 mln. manat, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan fermerlərə kreditlərin verilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyinə 5,0 mln. manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Sosial ipotekanın tətbiqinin genişləndirilməsi üçün İpoteka Fonduna 50,0 mln. manat vəsait ayrılmışdır.

Dövlət əmlakının özəlləşdirilməsi prosesində müstəqil maliyyə məsləhətçilərinin cəlb edilməsi, özəlləşdirmə ilə bağlı informasiya təminatının təşkili, müəssisələrin özəlləşdirmə qabağı sağlamlaşdırılması və mülkiyyət hüquqlarının qorunması ilə bağlı xərclər üçün 26,0 mln. manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Əvvəlcədən dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmayan bir sıra zəruri xərclərin maliyyələşdirilməsi, baş verməsi ehtimal olunan təbii fəlakətlərin və hadisələrin, fəvqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması və digər zəruri tədbirlərin maliyyə təminatı üçün dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan ehtiyat fondları üçün 385,0 mln. manat (Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondu) vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 340,0 mln. manat və yaxud 46,9 faiz azdır.

2016-cı ildə "Avtomobil Yolları" Məqsədli Büdcə Fondunun xərcləri 290,0 mln. manat təşkil edəcəkdir.

Bələdiyyələrə maliyyə köməliyinin davam etdirilməsi üçün 2016-cı ilin dövlət büdcəsindən 5,2 mln. manat vəsait ayrılacaqdır.

2016-cı ildə büdcə təşkilatlarının büdcədən kənar vəsaitləri üzrə xərcləri 305,0 mln. manat proqnozlaşdırılmışdır.

12. Dövlət borcunun idarə edilməsi ilə bağlı xərclər

2015-ci il 1 iyul tarixinə beynəlxalq maliyyə-bank qurumları və digər kredit təşkilatları ilə imzalanmış sazişlər əsasında istifadə olunmuş kreditlər üzrə Azərbaycan Respublikasının xarici dövlət borcunun ümumi məbləği 6,6 mlrd. ABŞ dolları ekvivalentində olmuşdur.

İmzalanmış sazişlər üzrə istifadə edilmiş kreditlərə görə xarici dövlət borcu ÜDM-in 12,2 faizini təşkil etmiş, adambaşına düşən xarici dövlət borcu isə 686,5 ABŞ dolları olmuşdur.

Ölkəyə cəlb edilmiş kreditlərin 36,2 faizini sabit dərəcə ilə olan kreditlər, 63,8 faizini isə dəyişkən dərəcə ilə olan kreditlər təşkil etmişdir.

İmzalanmış müqavilələrə uyğun olaraq, xarici dövlət borcunun 7,0 faizi 10 ilədək olan müddətdə, 59,7 faizi 10 ildən 20 ilədək olan müddətdə, 33,3 faizi isə 20 ildən yuxarı olan müddətdə kreditlərə qaytarılmalıdır.

Dövlətin daxili və xarici borclarının idarə edilməsi, cəlb edilmiş kreditlər üzrə borc öhdəliklərinin vaxtında yerinə yetirilməsi istiqamətində aparılan məqsədyönlü iş 2016-cı ildə də davam etdirilməklə, kreditlərin əsasən kredit alan təşkilatların öz vəsaitləri hesabına ödənilməsi üçün tədbirlər görülməkdir.

2016-cı il dövlət büdcəsində dövlət borclarına xidmətlə bağlı xərclər (əsas borc və faizlər üzrə xərclər) üçün 1249,7 mln. manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2015-ci illə müqayisədə 473,5 mln. manat və yaxud 61,0 faiz çoxdur.

Əvvəlki illə müqayisədə həmin xərclərin artımı əsasən xarici valyutada ifadə olunmuş borc öhtəliklərinin manatın cari ildəki korreksiyasından sonra yenidən qiymətləndirilməsi, eyni zamanda, bir sıra layihələr üzrə faiz və əsas borcların ödəniş müddətlərinin növbəti ildə başa çatması ilə bağlı olmuşdur.

Həmçinin, dövlət mülkiyyətində olan bəzi Səhmdar Cəmiyyətlərinin ("Azəralüminium" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti, "Azərenerji" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti, "Azərbaycan Hava Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti) borclarının (daxili və xarici) restrukturizasiya edilərək yaranmış öhdəliklərin bir hissəsinin dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına maliyyələşdirilməsi ilə bağlıdır.

13. Beynəlxalq fəaliyyət, beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqları və digər beynəlxalq fəaliyyətlə bağlı xərclər

2016-cı ildə beynəlxalq fəaliyyət və beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqları ilə bağlı xərclər üçün 193,3 mln. manat, o cümlədən diplomatik xidmət orqanlarının və konsulluqların saxlanması, onların maddi-texniki təminatının yaxşılaşdırılması ilə bağlı xərclər üçün 71,3 mln. manat, beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatlarında Azərbaycana məxsus səhm kapitalının və ictimai-siyasi təşkilatlara üzvlük haqlarının ödənilməsi üçün 32,0 mln. manat və Azərbaycan Respublikasının digər beynəlxalq fəaliyyətinin təmin edilməsi xərcləri üçün 90,0 mln. manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır. Həmin vəsaitin 70,0 mln. manatını Azərbaycan Respublikası tərəfindən Serbiya Respublikasına verilən kreditlə bağlı xərclər, 20,0 mln. manatını isə digər beynəlxalq fəaliyyətlərlə bağlı xərclər təşkil edəcəkdir.

14. Dövlət büdcəsinin yerli gəlir və xərcləri

2016-cı il dövlət büdcəsi gəlirlərinin tərkib hissəsi olan yerli gəlirlər 766,3 mln. manat proqnozlaşdırılır ki, bu da 2015-ci illə müqayisədə 68,2 mln. manat və yaxud 8,2 faiz azdır.

2016-cı ildə rayon və şəhərlərin vergi potensialının artırılması, onların ərazilərində fəaliyyət göstərən və mərkəzləşdirilmiş qaydada vergi uçotunda olan vergi ödəyicilərinin dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş gəlirlərinə ödəyəcəkləri vergi və digər

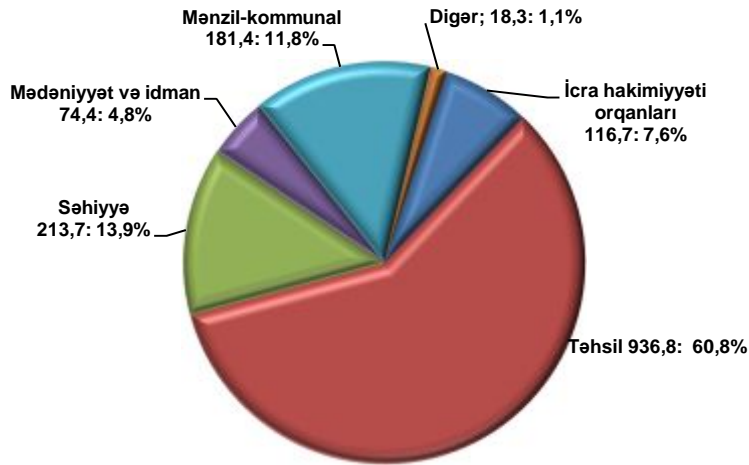
ödənişlərin tam məbləğdə rayon və şəhərlərin yerli gəlirlərinə daxil edilməsi nəzərdə tutulur.

2016-cı ildə yerli xərcləri tənzimləmək üçün dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərindən ayrılan maliyyə yardımının (dotasiyanın) yerli xərclərin tərkibində xüsusi çəkisi 50,3 faiz təşkil edəcəkdir ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 44,5 mln. manat və yaxud 5,4 faiz azdır. 2016-cı ildən Sumqayıt, Mingəçevir və Şirvan şəhərləri, Abşeron, İmişli rayonları ilə yanaşı, Naftalan şəhəri də xərclərini öz gəlirləri hesabına təmin edəcəkdir.

2016-cı ildə dövlət büdcəsinin yerli xərcləri 1541,3 mln. manat məbləğində proqnozlaşdırılır ki, bu da 2015-ci illə müqayisədə 112,7 mln. manat və yaxud 6,8 faiz azdır.

Yerli xərclərin 936,8 mln. manatı və yaxud 60,8 faizi təhsil xərclərinə, 213,7 mln. manatı və yaxud 13,9 faizi səhiyyə xərclərinə, 181,4 mln. manatı və yaxud 11,8 faizi mənzil və kommunal təsərrüfatı xərclərinə, 116,7 mln. manatı və yaxud 7,6 faizi icra hakimiyyəti orqanlarının saxlanması xərclərinə, 74,4 mln. manatı və yaxud 4,8 faizi mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən xərclərə, 18,3 mln. manatı və yaxud 1,1 faizi isə digər xərclərə yönəldiləcəkdir.

**2016-cı ilin yerli xərclərinin funksional istiqamətlər üzrə bölgüsü
(mln. manatla, faizlə)**

Azərbaycan Respublikasının 2016-cı ilin dövlət və icmal büdcələri üzrə layihələrin TƏQDİMƏTİ

№	Şəhər və rayonların adı	Gəlirlər		Yerli xərclər	Gəlirlərin yerli xərclərdən artıq olan və mərkəzləşdirilmiş gəlirlərə aid edilən hissəsinin aşağı həddi	Yerli gəlir və xərcləri tənzimləmək üçün mərkəzləşdirilmiş xərclərdən ayrılması nəzərdə tutulan vəsaitin yuxarı həddi
		Cəmi	o cümlədən			
			"Avtomobil Yolları" Məqsədli Büdcə Fonduna aid olan məbləğ			
	Şəhərlər:					
1	Bakı	6 015 106 000	88 471 000	210 395 543	5 716 239 457	0
2	Gəncə	43 195 000	1 006 000	59 268 401	0	17 079 401
3	Lənkəran	16 000 000	224 000	35 028 375	0	19 252 375
4	Mingəçevir	29 267 000	173 000	29 094 000	0	0
5	Naftalan	3 762 000	12 000	3 750 000	0	0
6	Sumqayıt	83 964 000	1 064 000	68 515 000	14 385 000	0
7	Şəki	18 640 000	278 000	36 867 254	0	18 505 254
8	Şirvan	16 210 000	579 000	15 631 000	0	0
9	Yevlax	14 360 000	428 000	23 304 309	0	9 372 309
10	Xankəndi					
	Rayonlar:					
11	Abşeron	34 839 000	245 000	34 594 000	0	0
12	Ağcabədi	8 200 000	175 000	24 835 872	0	16 810 872
13	Ağdam	5 110 000	115 000	38 489 542	0	33 494 542
14	Ağdaş	5 100 000	87 000	19 832 464	0	14 819 464
15	Ağstafa	4 200 000	112 000	16 743 545	0	12 655 545
16	Ağsu	3 400 000	70 000	14 606 050	0	11 276 050
17	Astara	9 246 000	4 040 000	18 709 157	0	13 503 157
18	Balakən	4 750 000	1 488 000	16 470 032	0	13 208 032
19	Beyləqan	8 300 000	94 000	16 171 117	0	7 965 117
20	Bərdə	10 600 000	125 000	29 178 132	0	18 703 132
21	Biləsuvar	5 300 000	898 000	15 080 851	0	10 678 851
22	Cəbrayıl	1 400 000	48 000	12 999 701	0	11 647 701
23	Cəlilabad	6 883 000	128 000	31 505 957	0	24 750 957
24	Daşkəsən	2 900 000	10 000	11 605 645	0	8 715 645

Azərbaycan Respublikasının 2016-cı ilin dövlət və icmal büdcələri üzrə layihələrin TƏQDİMƏTİ

№	Şəhər və rayonların adı	Gəlirlər		Yerli xərclər	Gəlirlərin yerli xərclərdən artıq olan və mərkəzləşdirilmiş gəlirlərə aid edilən hissəsinin aşağı həddi	Yerli gəlir və xərcləri tənzimləmək üçün mərkəzləşdirilmiş xərclərdən ayrılması nəzərdə tutulan vəsaitin yuxarı həddi
		Cəmi	o cümlədən			
			"Avtomobil Yolları" Məqsədli Büdcə Fonduna aid olan məbləğ			
25	Füzuli	6 475 000	76 000	29 091 703	0	22 692 703
26	Gədəbəy	4 560 000	46 000	24 814 943	0	20 300 943
27	Goranboy	4 650 000	60 000	23 568 763	0	18 978 763
28	Göyçay	8 600 000	105 000	20 560 171	0	12 065 171
29	Göygöl	4 400 000	41 000	14 895 905	0	10 536 905
30	Hacıqabul	5 100 000	78 000	10 775 929	0	5 753 929
31	Xaçmaz	18 668 000	147 000	30 692 438	0	12 171 438
32	Xızı	1 865 000	13 000	5 629 746	0	3 777 746
33	Xocalı	420 000	18 000	3 935 870	0	3 533 870
34	Xocavənd	748 000	32 000	5 074 908	0	4 358 908
35	İmişli	20 123 000	73 000	20 050 000	0	0
36	İsmayıllı	5 698 000	58 000	19 856 463	0	14 216 463
37	Kəlbəcər	1 400 000	26 000	21 615 151	0	20 241 151
38	Kürdəmir	7 000 000	78 000	18 202 070	0	11 280 070
39	Qax	3 500 000	54 000	16 454 555	0	13 008 555
40	Qazax	6 750 000	136 000	19 670 799	0	13 056 799
41	Qəbələ	13 019 000	78 000	19 679 976	0	6 738 976
42	Qobustan	2 900 000	58 000	8 689 985	0	5 847 985
43	Quba	12 900 000	163 000	28 820 951	0	16 083 951
44	Qubadlı	2 300 000	38 000	10 922 072	0	8 660 072
45	Qusar	5 170 000	67 000	19 176 194	0	14 073 194
46	Laçın	2 200 000	90 000	22 452 932	0	20 342 932
47	Lerik	2 188 000	20 000	16 783 468	0	14 615 468
48	Masallı	8 400 000	162 000	27 137 969	0	18 899 969
49	Neftçala	5 300 000	56 000	15 106 649	0	9 862 649
50	Oğuz	2 900 000	48 000	11 271 684	0	8 419 684

№	Şəhər və rayonların adı	Gəlirlər		Yerli xərclər	Gəlirlərin yerli xərclərdən artıq olan və mərkəzləşdirilmiş gəlirlərə aid edilən hissəsinin aşağı həddi	Yerli gəlir və xərcləri tənzimləmək üçün mərkəzləşdirilmiş xərclərdən ayrılması nəzərdə tutulan vəsaitin yuxarı həddi
		Cəmi	o cümlədən			
			"Avtomobil Yolları" Məqsədli Büdcə Fonduna aid olan məbləğ			
51	Saatlı	7 981 000	48 000	18 791 762	0	10 858 762
52	Sabirabad	10 400 000	82 000	25 808 719	0	15 490 719
53	Salyan	7 800 000	90 000	22 677 232	0	14 967 232
54	Samux	2 800 000	62 000	12 960 087	0	10 222 087
55	Siyəzən	4 000 000	30 000	8 051 748	0	4 081 748
56	Şabran	4 374 000	42 000	11 226 482	0	6 894 482
57	Şamaxı	6 700 000	86 000	19 446 147	0	12 832 147
58	Şəmkir	10 960 000	206 000	39 066 037	0	28 312 037
59	Şuşa	1 280 000	14 000	7 226 837	0	5 960 837
60	Tərtər	4 600 000	52 000	15 755 791	0	11 207 791
61	Tovuz	14 350 000	5 282 000	32 931 334	0	23 863 334
62	Ucar	4 200 000	72 000	15 612 752	0	11 484 752
63	Yardımlı	2 000 000	19 000	14 069 275	0	12 088 275
64	Zaqatala	7 270 000	152 000	23 754 468	0	16 636 468
65	Zəngilan	2 200 000	40 000	9 446 025	0	7 286 025
66	Zərdab	3 119 000	32 000	13 849 063	0	10 762 063
	Cəmi:	6 602 000 000	108 000 000	1 538 281 000	5 730 624 457	774 905 457

15. Dövlət büdcəsi kəsirinin maliyyələşdirilməsi

2016-cı il dövlət büdcəsinin kəsirinin (defisitinin) maliyyələşdirilməsi üçün 1698,0 mln. manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Dövlət büdcəsi kəsirinin maliyyələşdirilməsi özəlləşdirmədən, daxili və xarici borclanmadan daxil olmalar, xarici qrantlar və 2016-cı ilin 1 yanvar tarixinə dövlət büdcəsinin vahid xəzinə hesabının qalığı hesabına həyata keçiriləcəkdir.

2016-cı ildə dövlət büdcəsi kəsirinin ÜDM-ə nisbəti 2,9 faiz təşkil edəcəkdir.

16. Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2016-cı il üçün büdcəsi

İcmal büdcəyə daxil olan Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun büdcəsinin gəlirləri 6711,6 mln. manat proqnozlaşdırılır ki, bu da 2015-ci ilə müqayisədə 3534,1 mln. manat və yaxud 34,5 faiz azdır.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2016-cı il üçün büdcəsinin xərcləri 8200,0 mln. manat təşkil edəcəkdir ki, bu da 2015-ci ilə müqayisədə 4104,8 mln. manat və yaxud 33,4 faiz azdır.

Fondun xərclərinin 6000,0 mln. manatı və yaxud 73,2 faizi dövlət büdcəsinə nəzərdə tutulan transfertə, 2150,5 mln. manatı və yaxud 26,2 faizi bir sıra infrastruktur layihələrinin maliyyələşdirilməsinə (qaçqınların və məcburi köçkünlərin sosial-məişət və məskunlaşma məsələləri ilə bağlı bəzi tədbirlər, Samur Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması, Bakı-Tbilisi-Qars yeni dəmir yolu, Cənubi Qaz Dəhlizi layihələrində Azərbaycan Respublikasının iştirak payı), 49,5 mln. manatı və yaxud 0,6 faizi 2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə və 2016-2020-ci illərdə gənc mütəxəssislərin xaricdə təhsili, ali təhsil müəssisələrində təhsilvermə bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi və elmi tədqiqatların təşviqi üzrə Dövlət Proqramları'nın maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcəkdir.

17. Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2016-cı il üçün büdcəsi

İcmal büdcənin tərkib hissəsi olan Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsinin gəlir və xərcləri bərabər olmaqla, 3078,6 mln. manat proqnozlaşdırılmışdır.

Fondun xərclərinin 35,6 faizi və yaxud 1100,0 mln. manatı dövlət büdcəsindən birbaşa transfert, 1978,6 mln. manatı və yaxud 64,4 faizi məcburi dövlət sosial sığorta haqları və sair

daxilolmalar hesabına örtüləcəkdir.

Fondun xərclərinin 95,5 faizi və yaxud 2923,6 mln. manatı əmək pensiyalarının ödənilməsinə, qalaq 155,0 mln. manatı və yaxud 5,0 faizi məcburi dövlət sığorta haqları hesabına müavinətlərə, sığortaolunanların sanatoriya-kurort müalicəsinə və sağlamlaşdırma tədbirlərinin həyata keçirilməsinə, Fondun mərkəzi aparatının və onun yerli orqanlarının saxlanması və digər sosial təyinatlı xərclərə yönəldiləcəkdir.

18. Naxçıvan Muxtar Respublikasının 2016-cı il üçün büdcəsi

İcmal büdcənin tərkib hissəsi olan Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinin gəlir və xərcləri bərabər olaraq 351,4 mln. manat proqnozlaşdırılır.

Xərclərin 19,6 faizi və yaxud 69,0 mln. manatı Naxçıvan Muxtar Respublikasının öz gəlirləri, 80,4 faizi və yaxud 282,4 mln. manatı dövlət büdcəsindən ayrılan dotasiya hesabına formalaşdırılmışdır. Əvvəlki illə müqayisədə

Naxçıvan Muxtar Respublikasına dövlət büdcəsindən ayrılan dotasiyanın məbləği 15,4 mln. manat və yaxud 5,2 faiz azalmışdır.

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq növbəti il üzrə dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin layihəsi və sonrakı üç il üçün icmal büdcə göstəricilərinin tərtibi və təsdiqi prosesi

➤ **Yanvar ayının 3-cü on günlüyü**

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı və ya sərəncamı ilə növbəti il və sonrakı üç il üçün dövlət büdcəsinin layihəsinin tərtibi prosesinə başlanılır. Bu sənəddə dövlət büdcəsinin layihəsinin tərtibi prosesində iştirak edən aidiyyəti orqanlara: Maliyyə, İqtisadiyyat və Sənaye, Vergilər nazirliklərinə, Dövlət Gömrük və Statistika komitələrinə, rayon (şəhər) icra hakimiyyəti orqanlarına və digər dövlət təşkilatlarına müvafiq tapşırıqlar verilir.

➤ **Fevral ayının sonunadək**

Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi növbəti il və sonrakı üç il üçün ölkənin ortamüddətli iqtisadi və sosial inkişaf proqnozlarını dəqiqləşdirir.

➤ **Aprel ayının 15-dək**

Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən növbəti il üçün dövlət büdcəsinin ilkin layihəsi (büdcə-vergi siyasətinin əsas istiqamətləri, büdcə təsnifatının bölmələri səviyyəsində gəlir və xərclərin yuxarı həddi, dövlət borcları, prioritet xərclər, növbəti il və sonrakı üç il üçün icmal büdcə proqnozu ilə birlikdə) Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə təqdim olunur.

Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi tərəfindən dövlət investisiya proqramının ilkin layihəsi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə təqdim olunur.

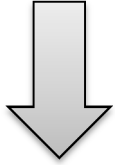
➤ **May ayının 1-dək**

Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən növbəti il üzrə dövlət büdcəsinin layihəsi və sonrakı üç il üçün icmal büdcə göstəricilərinin tərtibinə dair təlimat məktubu hazırlanır və büdcənin tərtibi

prosesində iştirak edən təşkilatlara göndərilir. Bu təlimatda aidiyyəti məlumatlarla yanaşı təşkilatlar və hər bölmə üzrə xərclərin yuxarı həddinə, cari xərclərə dair təsdiq olunmuş normalara, formalara, ətraflı büdcə təklifinin Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinə təqdim edilməsi üçün yardımçı sənədlər daxil olmaqla gəlirlərin və xərclərin təhlilinə (qiymətləndirilməsinə) dair məlumatlar verilir.

➤ **İyul ayının 1-dək**

Dövlət büdcəsinin gəlirlərinin icrasını təmin edən orqanlar və Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsindən maliyyələşən və maliyyə yardımı alan təşkilatlar təlimata uyğun olaraq hazırlanmış büdcə layihəsini Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinə təqdim edirlər.

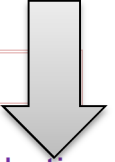

➤ **Sentyabr ayının 15-dək**

Növbəti büdcə ili üzrə dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin layihəsi və sonrakı üç il üçün icmal büdcənin göstəriciləri Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə təqdim edilir.

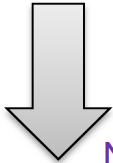
➤ **Sentyabr ayının 25-dək**

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti öz növbəsində növbəti büdcə ili üzrə dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin layihəsini, sonrakı üç il üçün icmal büdcənin göstəricilərini və "Büdcə sistemi haqqında" Qanunla müəyyən edilən digər sənədləri Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edir.

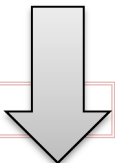
➤ **Oktyabr ayının 15-dən gec olmayaraq**

Növbəti büdcə ili üzrə dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsi əlavə edilmiş digər sənədlərlə birlikdə Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin müzakirəsinə və təsdiqinə təqdim edilir.

➤ **Dekabr ayının 20-dən gec olmayaraq**

Növbəti büdcə ili üzrə dövlət büdcəsi Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində qanunla təsdiq olunur.

Hörmətli oxucu!

Bu təqdimat 2016-cı il üzrə büdcə zərfinin (1616 səhifə) qısa xülasəsini özündə əks etdirir. Bütövlükdə bu sənəd haqqında təəsüratınız və təklifləriniz büdcənin tərtibi və təsdiqi prosesinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində işlərin daha da səmərəli təşkilində müsbət rol oynaya bilər!

Təkliflərinizi office@maliyye.gov.az elektron ünvanına göndərə bilərsiniz!

Dərin təşəkkürümüzü bildiririk!